LUND UNIVERSITY

Det äldre gatunätet i Malmö. Dokumentation i samband med schaktningsövervakning i Södergatan, Skomakaregatan, Per Weijersgatan och Baltzarsgatan

Thomasson, Joakim; Heimer, Olle; Mårald, Ingvar; Sjöstrand, Ulrika

2007

Link to publication

Citation for published version (APA):
Thomasson, J., Heimer, O., Mårald, I., & Sjöstrand, U. (2007). *Det äldre gatunätet i Malmö. Dokumentation i samband med schaktningsövervakning i Södergatan, Skomakaregatan, Per Weijersgatan och Baltzarsgatan*. (2007:064; Vol. 2007:064). Malmö Kulturmiljö.

Total number of authors:
4

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Download date: 12. Oct. 2024

Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1999

Det äldre gatunätet i Malmö

Dokumentation i samband med schaktningsövervakning i Södergatan, Skomakaregatan, Per Weijersgatan och Baltzarsgatan

RAÄ 20, Malmö stad
Skåne län

Malmö Kulturmiljö
Enheten för Arkeologi
Rapport 2007:064

Olle Heimer, Ingvar Mårald, Ulrika Sjöstrand och Joakim Thomasson

Malmö stad

Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1999

Det äldre gatunätet i Malmö

Dokumentation i samband med schaktningsövervakning i Södergatan, Skomakaregatan, Per Weijersgatan och Baltzarsgatan

RAÄ 20, Malmö stad
Skåne län

Malmö Kulturmiljö
Box 406
201 24 Malmö
Tel: 040-34 44 75
Besöksadress: Malmöhusvägen 3, Grimsbygatan 24
www.malmo.se/kulturmiljo

Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1999
Det äldre gatunätet i Malmö
Dokumentation i samband med schaktningsövervakning i Södergatan, Skomakaregatan, Baltzarsgatan och Per Weijersgatan
RAÄ 20, Malmö stad, Skåne län

Författare: Olle Heimer, Ingvar Mårald, Ulrika Sjöstrand och Joakim Thomasson
Grafisk form: Anders Gutehall
Tryck: Elanders Berlings AB

ISSN: 1653-4948
© Malmö Kulturmiljö 2007

Innehåll

Sammanfattning **5**

Inledning **6**

Syfte och metod **7**

Topografi och fornlämningsmiljö **7**
Södergatan 7
Skomakaregatan 8
Balzarsgatan 8
Per Weijersgatan 9

Undersökningsresultat **11**
Fyndmaterialet 11
Stortorget – delområde A 13
Södergatan i norr – delområde B 16
Korsningen mellan Södergatan, Skomakaregatan och Baltzarsgatan – delområde C 23
De södra delarna av Södergatan – delområde D 25
Korsningen Södergatan–Per Weijersgatan – delområde E 27
Stora Nygatan–Gustav Adolfs torg – delområde F 30
Skomakaregatan – delområde G 31
Baltzarsgatan – delområde H 37

Utvärdering **45**
Bevaringsförhållanden 45
Gatumark, kvartersmark och bodar 45
Gatornas konstruktion 46
Bebyggelsen i kvarteret Ellenbogen 47

Referenser **48**
Opublicerat material 48
Muntliga uppgifter 49

Tekniska och administrativa uppgifter **50**

Årets arkeologiska rapporter **51**

Bilagor

Bilaga 1 Fyndlista
Bilaga 2 Sektionsritningar

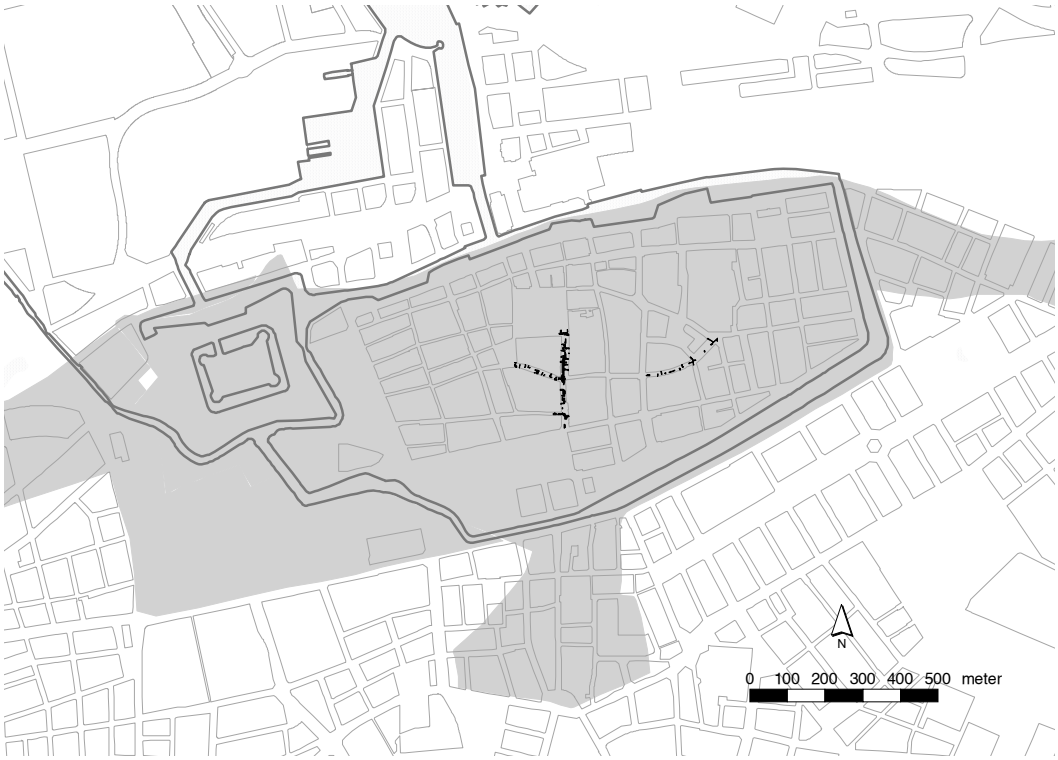

Figur 1. Undersökningens läge markerad ovan på en karta över sydvästra Skåne, samt nedan (schakten svartskrafferade) inom Malmö äldre stadsområde (grå skraffering).

Sammanfattning

Under år 1999 genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning i Södergatan, Skomakaregatan, Per Weijersgatan och Baltzarsgatan i Malmö stad under år 1999. Arbetena berörde Malmö äldre stadsområde, registrerat som fornlämning 20 i Malmö stad enligt Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS).

Sammanlagt övervakades 65 schakt, äldre lämningar påträffades i 29 (43 %) av dessa. Kulturlagertjockleken uppgick som mest till 1,7 m, men var vanligen ca 1 m. Bevaringsförhållandena för organiskt material var överlag bra. I de nedersta lagren påträffades bl.a. trä och läder och i dessa fanns även bitvis riktligt med gödsel, växtdelar och andra organiska komponenter.

Dokumentationsarbetet bestod mestadels av att upprätta sektionsritningar. Sällan gavs det möjlighet att gräva ut lämningarna och göra planritningar. Detta har fått till följd att det endast tillvaratogs ett förhållandevis litet och icke kontextbundet fyndmaterial, vilket påtagligt försvarat datering och funktionsbestämning.

Vid undersökningen tillvaratogs 520 föremål eller fragment av föremål fördelat på 149 fyndposter. Majoriteten utgörs av slagg och djurben. Keramikmaterialet, som består av 70 skärvor, utgörs nästan uteslutande av yngre rödgods (BII:4).

I Södergatans östra delar påträffades lämningar efter bodar. I dess norra och södra delar framkom rester efter kvartersbebyggelse. Gatan har varit bred i sträckningen mellan kvarteren Oscar och Claus Mortensen, och smalnat av i dess norra och södra delar. Resultaten antyder även att Per Weijersgatan varit smalare och att Skomakaregatans västra delar inledningsvis haft en sydligare sträckning.

De stratigrafiska sekvenserna i de äldre gatumiljöerna karakteriseras av upprepade omgångar med bärlager, sättsand och gatubeläggningar. Fyllnadsmaterialen i de äldre bärlagren kommer från angränsande tomterna, vilket visar på att det var innehavarna av dessa som hade ansvar för gatuhållningen. Det fanns även en tydlig kronologisk förändring av gatubeläggning, från knaddersten i de äldre nivåerna till stenläggning i de yngre.

I Södergatan och Skomakaregatan fanns knadderstenbeläggningar direkt på bottensanden. Beläggningarna överlagrade inte några äldre lämningar, vilket antyder att det är primära och planlagda gator.

De östra delarna av Baltzarsgatan ligger i ett område som tidigare varit kvartersmark (kv Ellenbogen), nära stadens södra gräns. Vid schaktningarna framkom bebyggelselämningar som preliminärt daterats till 1600-tal.

Inledning

Stadsantikvariska avdelningen vid Malmö Museer (numera Malmö Kulturmiljö) utförde på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne (lst dnr 220-32264/98) en arkeologisk förundersökning i samband med ombyggnationen av ledningsnätet på Södergatan, Skomakaregatan, Per Weijersgatan och Baltzarsgatan i Malmö stad under inledningen av år 1999 (jfr figur 2).

Arbetena berörde Malmö äldre stadsområde, registrerat som fornlämning 20 i Malmö stad enligt Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS). Undersökningen genomfördes av Nina Nohra (platschef) och Olle Heimer. Rapporten har skrivits av Ingvar Mårald. Olle Heimer har bidragit med textstycken om förhållandena i Baltzarsgatan, och Ulrika Sjöstrand har registrerat och skrivit om det tillvaratagna fyndmaterialet. Joakim Thomasson har redigerat texten, bidragit med text i de olika kapitlen, producerat figurerna, författat utvärderingen och sammanfattningen samt varit projektledare.

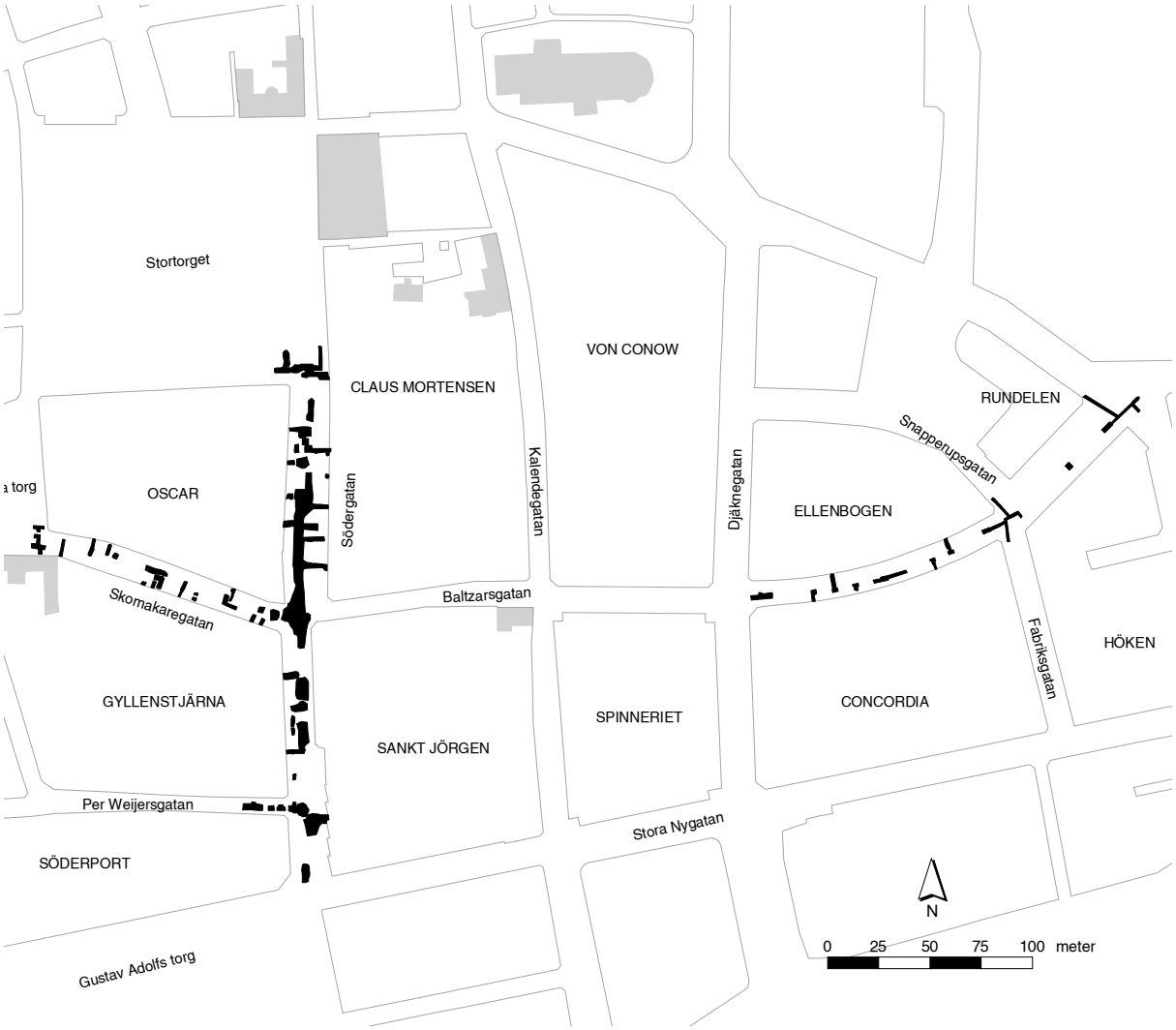

Figur 2. De undersökta schaktens (svart skraffering) läge i stadsområdet.

Syfte och metod

Målet med schaktövervakningen var att dokumentera eventuella bebyggelselämningar och kulturlager. Schakten grävdes främst på platser för befintliga vattenledningar. Vid övervakningen dokumenterades schaktens utbredning, och där kulturlager påträffades dokumenterades dessa i plan och sektion. Sammanlagt dokumenterades 67 schakt. Från dessa schakt upprättades 35 sektionsritningar samt 4 planritningar (se bilaga 2). Dokumentationsmaterialet har tilldelats arkivnummer efter gatsträckning: Baltzarsgatan: G 005:12; Per Weijersgatan G 052:04; Skomakaregatan G 059:07; Södergatan G 067:07.

Målsättningen med rapportarbetet har varit att redovisa dokumentationsmaterialet, bevaringsförhållandena samt att göra en basal kulturhistorisk tolkning av de framkomna lämningarna. Av betydelse har även varit att relatera de erhållna resultaten till ett vidare kulturhistoriskt kunskapsläge, huvudsakligen avseende det äldre vägnätet i Malmö.

Materialet skall utgöra underlag för länsstyrelsens fortsatta handläggande av inkommande ärenden på platsen eller i närområdet, samt ett mer långsiktigt kunskapsuppbyggande om Malmö äldre stadsområde.

Då resultaten från schaktningsövervakningen bedöms ha hög vetenskaplig potential, har stor vikt lagts på att sätta in dokumentationen i ett kulturhistoriskt sammanhang. De dokumenterade lämningarna relaterats till resultat från tidigare arkeologiska undersökningar i närområden, och har genom dessa referenser för tolkning och betydelse av vad lämningarna representerar för typ av markanvändande. Rapporten är således problemorienterad.

Topografi och fornlämningsmiljö

Södergatan

Södergatan har tillsammans med nuvarande Södra Förstadsgatan setts som en äldre landsväg in till staden (Billberg 1993: 126). Den norra delen, mellan utloppet i Adelgatan ner till korsningen med Skomakaregatan/Baltzarsgatan användes som torg under medeltiden (Rosborn 1984: 41). Södergatan gick under äldre tider från södra stadsporten, till västra delen av nuvarande Kyrkogatan. Norra delen försvann vid utläggandet av Stortorget. Det äldsta kända namnet, från ett brev som nedtecknandes år 1462, var Sönnergaatan 1462 (Ljungberg 1960: 91). Man har dock tidigare ifrågasatt om Södergatan verkligen kan ses som den ursprungliga inlandsvägen till det äldre stadsområdet. I kvarteret Söderport strax intill Södergatans mynning vid Gustav Adolfs torg har högsta punkten uppmätts till 1, 4 m ö.h. (Rosborn 1974:153; 1984). Ytan på de under äldre tid söder om staden belägna Rörsjöarna, har enligt beräkningar varit mellan 1,5–2,0 m ö.h. Om dessa siffror är korrekta betyder det att det inte funnits någon naturlig landförbindelse på platsen.

Tidigare undersökningar i Södergatan har omfattat områden med relativt dåliga bevaringsförhållanden. I korsningen Södergatan/Baltzarsgatan påträffades grundstenar samt raseringslager, vilka sannolikt hör samman med det så kallade *Hultmanska huset* som revs år 1899 (MHM 7804). Längre söderut, mitt ute i Södergatan, påträffades vid samma undersökning en äldre gatubeläggning. Dock kunde denna inte kopplas samman med några daterbara föremål. Här påträffades också byggnadslämningar från 1700-talet nära trottoaren i öster, vilket visar att Södergatan tidigare varit smalare än dagens gata (Kling 1993). Däremot har ett flertal undersökningar berört kvarteren närmast Södergatan, där intressanta resultat kommer att redovisas successivt inne i denna rapport (se nedan). Då

Södergatan är omnämnd som torggata, och inom forskningen betraktats som en av Malmös huvudgator, tillika ett viktigt kommunikationsstråk, var denna undersökning av stor vikt för kunskapen om gatans- och stadens utveckling.

Skomakaregatan

På Bysser & Steenwinckels Malmökarta från år 1652 hade Skomakaregatan samma sträckning som den har idag (Malmös kartor 2003: 18). Gränsen mellan denna och Larochegatan, öster om Hjulhamnsgatan har dock varit flytande. Under 1500-talet (tidigast 1532) omnämns Skomakaregatan som *Anders Jensens strede*. Namnet har sedan bytt namn flera gånger, men behållit strede i namnet. Namnet den har idag bör härröra från slutet av 1600-talet då inte mindre än sju skomakare var bosatta ut med gatan (Bender 1999:216f).

Tidigare undersökningar i Skomakaregatan har i första hand berört äldre ledningsschakt, där de arkeologiska iakttagelserna varit ringa. År 1985 undersöktes en mindre tomt inom kvarteret Gyllenstjärna som gränsade till gatan (MHM 6846; Lindgren-Hertz 1985), där det bl.a. påträffades lämningar efter huskonstruktioner, brunnar och stenpackningar. Vidare framkom även ett kulturlager, som var mellan 1–2 meter tjockt, samt välbevarade rester efter en kupolugn (troligen bakugn), som kunde dateras till 1300–1400-tal.

Balzarsgatan

Nuvarande Baltzarsgatan utgjorde i äldre tid fyra olika delar, samtliga belägna i de södra delarna av stadsområdet. I de mer östliga partierna tangerar gatstäckningen det som en gång var vallgraven. Framförallt har två undersökningar i närområdet, i kvarteren Höken (Siech 1992) och Ellenbogen (Carlberg-Kriig 2003) kunnat belägga de äldre vallgravarnas utbredning. Schaktningerna berörde de två mest östligt belägna delarna.

Den västligaste delen, mellan kvarteren S:t Jörgen och Claus Mortensen, har haft ett flertal olika namn. Under 1500- och 1600-talet gick den bland annat under beteckningarna *Sancte Jörgens strede*, *Per Jydes strede* och *Helmickis-Kristine Helmickis strede*. Under 1690-talet kallades gatan bland annat för *Baltzar Bageres gata* (Bender 1999:22). Baltzarsgatan låg i de södra delarna av Malmö under 1200-talet. Det verkar alltså vara först under 1300-talet som området kunde tas i anspråk för bebyggelse. Vid undersökningar i Baltzarsgatan har det påträffats upp till 5 gatunivåer (MHM 6375; Nyberg 1981; MHM 6492; Nyberg 1982). Några av dessa har konstaterats vara äldre än 1400-talet. Men vad som är intressant i sammanhanget är också att det framkommit lämningar som tyder på att det förekommit annan aktivitet tidigare än den äldsta gatan. Detta styrks av att gatsträckningen korsas av en nordsydligt orienterad dräneringsränna (MHM 6375; Nyberg 1981), och som i söder fortsätter in i kv Claus Mortensen (MHM 6525). Viktigt i sammanhanget är resultatet från en undersökning i kvarteret Claus Mortensen. Denna visar att kvarters- och gatustrukturen under högmedeltid sett annorlunda ut i anknytning till Baltzarsgatan. I kv. Claus Mortensen påträffades en markväg som löpte snett över kvarteret, daterad till 1200-tal. Under 1300-talet grävs områdets huvudränna igenom denna markväg, samtidigt som en gränd anläggs. Dessa nya strukturer löper nu parallellt med Baltzarsgatan (Andersson 1984: 21f). De västra delarna av Baltzarsgatans nuvarande sträckning bör således ha fastlagts under 1300-talet i samband med en tomt- och gatureglering i området. Gatan har samma orientering som den medeltida stadsgraven. En undersökning år 2005 (Ingwald 2005) uppvisade dock en horisont av siltiga lager som tolkades som bärlager från 1600-talet. Detta antyder att gatans bredd och sträckning kan ha varierat över tid.

Öster därom, *delen mellan kvarteren von Conow och Spinneriet*, kallades under senare delen av 1400-talet för *Önder Ollsz strede*. Under 1500-talet och ända fram till åtminstone 1652, kallades samma sträckning omväxlande för *Baltzars boder* eller *Mester Baldsers boeder*. Det finns en äldre, något osäker uppgift om att det skall ha påträffats såväl båtdelar som en äldre brygga i

nuvarande Baltzarsgatan (Isberg 1923: 147), vilket i sådana fall bör vara denna del eller längre österut.

Dagens sträckning *mellan kvarteren Ellenbogen i norr och Concordia i söder* utgjorde fram till 1908 ett sammanhållet kvarter benämnt Ellenbogen. Kvarteret, Uppgifter finns om att vävarna hade sina *blekeplatser* i kvarteret under 1500- och 1600-talen, och att området senare togs i anspråk för trädgårdsplanteringar (Bager 1971: 271 ff). Under slutet på 1600-talet kom kvarteret att ingå i den stora moderniserade befästningsanläggning som då byggdes runt hela Malmö.

De allra östligaste delarna hette tidigare Timmermansgatan. Denna gata anlades under början av 1800-talet, i samband med att de fästningsverk som funnits tidigare raserades (Ljungberg 1960:93). År 1908 ändras namnet till Baltzarsgatan.

Vid tidigare grävningar i området nära Baltzarsgatan, i kv Höken och Storken samt i Rundelsgatan, dokumenterades rester efter medeltida och eftermedeltida stadsgravar som omgav staden, samt bastionerna Göteborg och Kalmar. (Björhem 1992; Siech 1992; Rosborn 1984). Enligt malmöborgaren Henrik Smiths krönika anlades den södra stadsvallen i början av 1500-talet. I krönikan anges även att borgmästaren i Malmö, Hans Michelsen, skulle ha varit den förste som anlade stadens vallar, och det bör ha skett under åren 1520–1523 (Andersson-Koverberg 1982: 5f). Överbliven sand från vallgravarna användes till att jämna ut gator som fick en ny beläggning. Spår efter tjocka sandlager från denna tid har hittats på flera platser i Malmö. Dessa sandlager har bland annat påträffats nyligen vid undersökningar i Stortorget (Carlberg-Kriig & Nilsson 2005; Malmö Kulturmiljö årsredovisning 2005:23).

Per Weijersgatan

Ett av de äldsta kända namnen på Per Weijersgatan, från år 1502, är *Det strede der löber af öster och i vestan honden (in under) Tegilladerne*. Gatan benämns något senare, år 1532, för *Pottemagerstredet*. Från bevarade skattelängder 1517–1520 finns dock inga pottemakare omnämnda. Istället omnämns att det längs med gatan bodde flera personer som hade yrkesbeteckning som *möllare* i förnamn (förmodligen var dessa möllor belägna söder om staden). Även yrken som timmermän och vagnkarlar omnämns. Men i stadens dombok från början om 1500-talet omnämns dock en Jackob pottemager, som var bosatt i gård med tillhörande bodar (Andersson-Koverberg 1982: 7ff). Från slutet av 1600-talet kallades gatan för *Per Weijers gata* (Bender 1999:187).

Vid en undersökning i korsningen Per Weijersgatan–Hjulhamnsgatan påträffades 1986 rester efter en knadderstensgata (MHM 6930; Persson 1986). I övrigt har tidigare undersökningar främst berört äldre ledningsschakt. Området söder om Per Weijersgatan, ner mot Västersjöarna, hade lägre marknivå än inom det äldre stadsområdet (Rosborn 1984: fig. 12). Det kan därför tänkas att området söder om Per Weijersgatan ursprungligen varit sankt, och det kan på samma sätt som Baltzarsgatan i den östra delen, i initialskedet utgjort den södra begräsningen av det äldre bebyggelseområdet. Intressant i detta sammanhang är att det i kv. Gyllenstjärna, strax norr om Per Weijersgatan, påträffats bebyggelselämningar och lerbottnar som kunnat dateras till tidigt 1200-tal. I fyllnadslagren till lerbottnarna fanns hela musselskal, och en tanke är att dessa skall höra samman med en aktivitet kopplad till just Västersjöarna (muntligen Ödman). Detta innebär att platsen för Per Weijersgatan kan kopplas samman med såväl en mycket tidig bebyggelse som aktivitet inom den medeltida staden.

De äldsta lämningar som påträffats i kvarteret Söderport, söder om Per Weijersgatan utgjordes av grunda nordsydligt orienterade dräneringsrännor, daterade till 1300-talet, samt en knadderstenslagd yta söder om dagens Per Weijersgatan. Hjulspår i knadderstensytan antyder dock att kommunikationen skett både i nordvästlig och nordostlig riktning. Strax öster om knadderstens-läggningen påträffades ett rester efter ett lerklinat hus, som möjligen fungerat som bageri, från samma tid (Andersson-Kovenberg 1982:9; Andersson 1986:6).

Jämförs de arkeologiska iakttagelserna norr och söder om den påträffade knadderstensytan och dagens Per Weijersgatan, framgår tydligt att de två områdena har helt olika etableringsskeenden. Enligt den topografiska kartan återfinns detta område i gränszonen mellan en något högre sandplatå i norr och sankare områden i söder. De högre delarna av sandplatån, exempelvis i området för kv Gyllenstjärna, verkar vara tagna i bruk tidigare än de lägre delarna. Först i samband med en tomtreglering, som bör ha skett under slutet av 1300-talet har Per Weijersgatan skapats och området söder om gatan nyttjats för bebyggelse (Andersson 1986:10).

Undersökningsresultat

Resultaten från undersökningen är disponerade utifrån sju olika delområden (se figur 3). I redovisningen av delområde beskrivs de kulturhistoriska förutsättningarna. Därefter följer och kortfattad och deskriptiv redovisning av de olika schakten med redovisning av bevarandegrad och de lämningar som dokumenterades. Därefter följer en uppsummering där undersökningsresultaten ställs i relation till tidigare kunskap om lämningarnas bevarandegrad samt tidigare kunskap om bebyggelseetablering och lämningarnas karaktär. Sektions- och planritningar finns redovisade i bilaga 2.

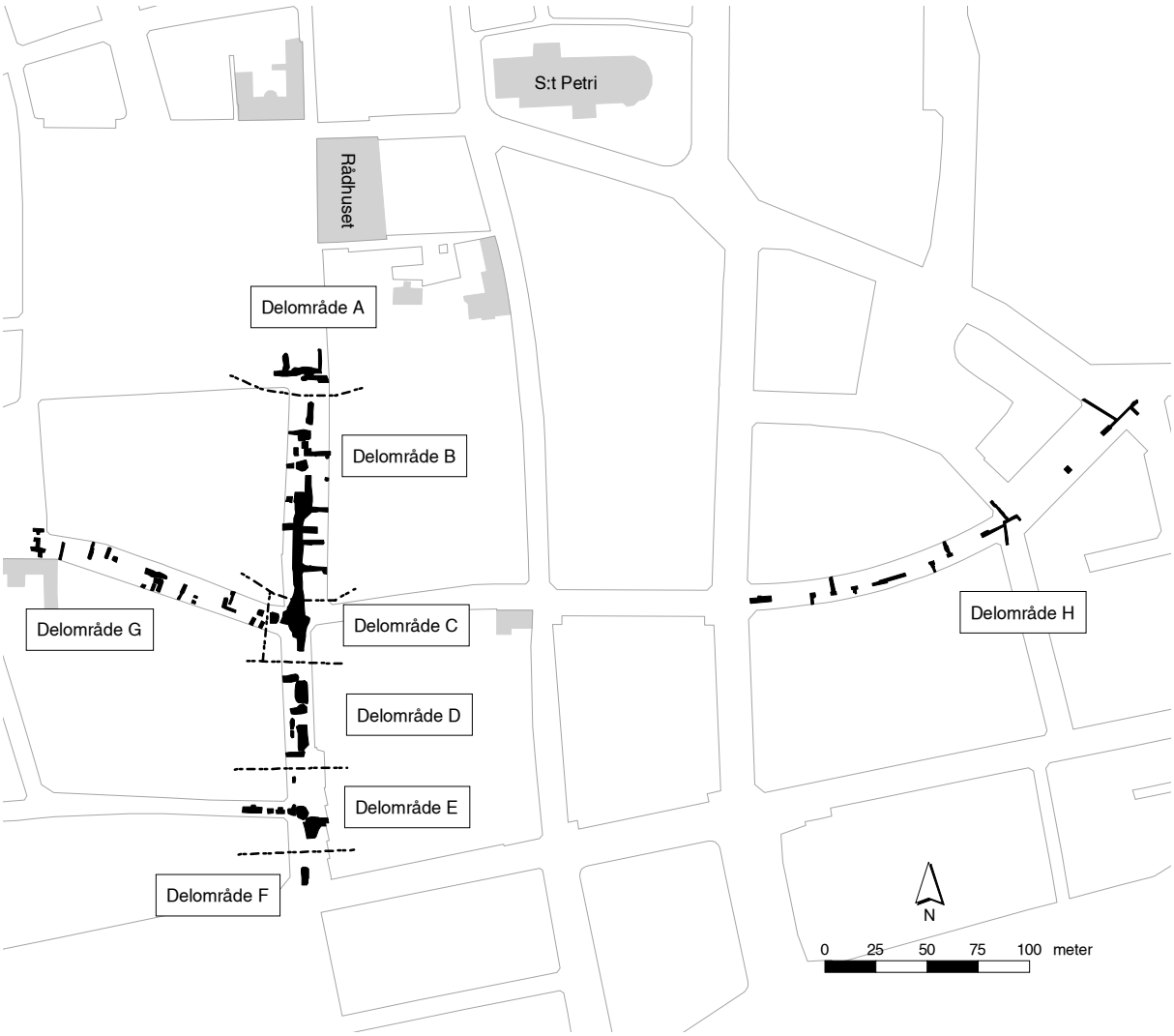

Figur 3. Undersökningsområdena (svart skraffering) med schakt och delområdesindelning.

Fyndmaterialet

Sammanlagt tillvaratogs 520 föremål eller fragment av föremål med en total vikt av ca 3,8 kilo. Endast en bråkdel av lösfynden samlades in. Trettiotvå av de sammanlagt 149 fyndposterna utgörs av lösfynd. Majoriteten av de övriga fynden har endast kunnat knytas till en sektionsritning. Undantagsvis har fynden kunnat kontextbindas. Detta har försvårat datering och funktionsbestämning av lämningarna.

De största fyndkategorierna utgörs av djurben och slagg (jfr bilaga 1 och tabell 1 nedan). Det tillvaratagna keramikmaterialet utgörs av 70 skärvor, huvudsakligen av typen yngre rödgods (BII: 4; jfr tabell 2 nedan). Bevaringsförhållandena för organiskt material var förhållandevis bra. Träbitar, textil och läder tillvaratogs.

Material	Sakord	Antal fragment	Vikt (g)
Bark		1	10
Ben		4	1
Ben	Avfall	325	15597
Ben	Bearbetat	1	1
Flinta	Avslagsredskap	1	68
Fossil	Sjöborre	1	52
Glas		2	20
Horn	Avfall	2	151
Keramik		1	9
Keramik	Kakel	5	225
Keramik	Skärva	68	2175
Keramik	Trebensgryta	1	62
Läder		18	358
Metall	Nit	1	25
Metall	Sax	1	25
Metall	Slagg	37	11835
Metall	Spik	4	107
Odefinierat		1	440
Tegel		25	5661
Textil		1	11
Trä		6	50
Trä	Bearbetat	2	77
Trä	Föremål	2	1373
Övrigt		5	365
Övrigt	Kritpipa	5	14
Summa		**520**	**38712**

Tabell 1. Fyndkategorier tillvaratagna vid schaktningsövevakningarna i Södergatan, Skomakaregatan, Per Wiejersgatan och Baltzarsgatan.

Godstyp	Kärltyp	Antal skärvor	Vikt (g)
BII:4	Kärl	41	917
BII:4	Fat	1	33
BII:4	Fat/skål	1	9
BII:4	Gryta	4	463
BII:4	Kanna	5	56
BII:4	Kruka	6	108
BII:4	Skål	1	86
BII:4	Trefotsgryta	5	307
BIII	Kärl	1	5
Summa		**65**	**1984**

Tabell 2. Gods- och kärltyper i det registrerade keramikmaterialet.

Stortorget – delområde A

I nuvarande Stortorget grävdes sammanlagt sex schakt i torgets sydöstra hörn, i korsningen mot Södergatan. I schakt 4 och 9 påträffades spår av bebyggelse i form av golvlager, raseringslager m.m. De övriga schakten, undantaget nr 31, låg öster om de påträffade bebyggelsespåren. I dessa framkom flera äldre gatubeläggningar, samt vattenledningar. Det sammantagna intrycket av undersökningsresultaten är att Södergatan, fram till Stortorgets utläggande under åren 1535–1542, fortsatt i nordsydlig riktning utmed den östra sidan av torget. Bebyggelsespår visar att platsen för torget fram till dess varit bebyggd kvartersmark. Undersökningsresultatet överensstämmer med tidigare iakttagelser att Södergatan ursprungligen har avslutats vid nuvarande Kyrkogatan.

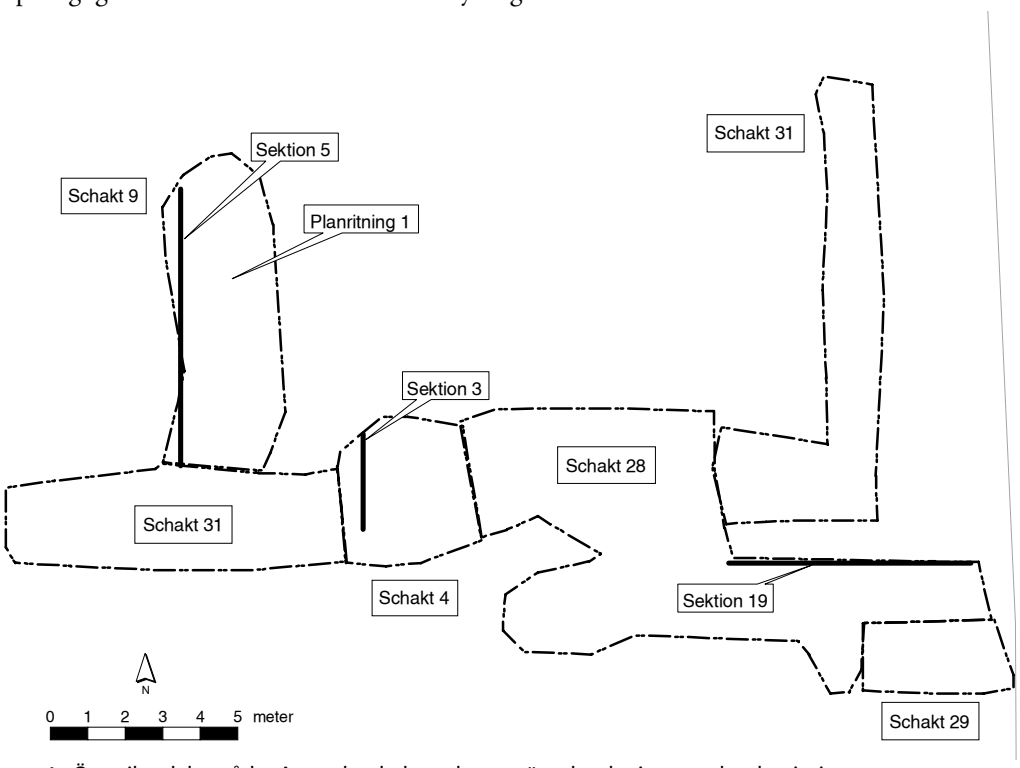

Figur 4. Översikt delområde A med schakt och upprättade sketions- och planritningar markerade. Skala 1:200.

Schakt 4

Längd: 5,50 m
Bredd: 5,25 m
Djup: 1,7 m
Omrörda massors djup: 0,65 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Nej
Ritning: 3
Sektion: 3
Kommentar: Sammanlagt dokumenterades 6 stycken lager vilka alla hade spår efter rasering. Schaktet låg väster om de schakt där gatubeläggningar påträffats, i gränsen mellan gata och tomter. Spåren av rasering utgörs av tegelkross, lera, kalkbruk men även en samt ekstock påträffades. Bebyggelsespåren bör vara medeltida, då Stortorget anlades 1538.

Sektion 3
Bredd: 2,0 m
Djup: 1,7 m
Ritning: 3
Kommentar: Flera faser av byggnadslämningar. Framförallt rör det sig om raseringsmassor, men i lager 5 påträffades en liggande ekstock (förmodligen in situ).

Schakt 9
Längd: 7,0 m
Bredd: 1,8 m
Djup: ca 2,0 m
Omrörda massors djup: 0,9 m
Undergrunden: Ja, men djup under dagens gatunivå, inte bestämbart
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Nej
Ritning: 7
Planritning: 1
Sektion: 5
Kommentar: I detta schakt påträffades bebyggelselämningar i flera faser, och som dokumenterades både i plan och sektion. Bebyggelsen var enligt dokumentationen belägen väster om det tänka sträckningen för den medeltida gatan. Södergatan har under medeltiden fortsatt i nordsydlig riktning utmed det senare utlagda torget östra sida. Eftersom Stortorget anlades 1538, bör bebyggelsespåren vara äldre. Vad som talar emot detta är ett fragment av ett kritpipsskaft, som talar för en datering till 1600–1700-tal.

Sektion 5
Bredd: 6,8 m
Djup: 1,8 m
Ritning: 7
Kommentar: Sammanlagt dokumenterades 20 lager, vilka visar spår av bebyggelse, utfyllnadsmaterial. Dessutom framkom lämningar efter fler byggnader i form av lergolv och tegelfundament. De äldsta nivåerna bestod av fuktiga utfyllnadslager, med inslag av växtdelar och träflis, vilket kan tolkas som att marken beretts för att kunna nyttjas. Över detta kan man skönja bebyggelse i två till tre faser.

Planritning 1
Längd: 4,4 m
Bredd: 1,8 m
Kommentar: Planritningen omfattar det äldsta av lergolven (L9 i sektion 5). I ett parti av detta fanns en koncentration av bränd lera, vilket antyder att någon form av eldpåverkan. Möjligen kan en härdplatta ha funnits på denna plats i huset. När det hus som lergolvet tillhört tagits ut bruk anläggs en vägg i detta område. Över golvet låg en östvästligt orienterad syllstock. Öster om både golvet och trästocken framkom ett tegelfundament, i sydostlig-nordvästlig riktning. På grund av senare ingrepp har det inte gått att knyta detta till någon av de andra konstruktionerna. Det fanns också en yngre nedgrävning med en vattenledning av trä. Det fynd av ett kritpipsfragment som gjordes i ett av lagren (nr 9) bör ha hamnat där vid senare tiders markingrepp.

Schakt 28
Längd: ca 25 löpmeter
Bredd: 1,5–3,0 m
Djup: 2,0 m
Omrörda massors djup: 0,6 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Ja
Ritning: 27
Sektion:19
Kommentar: Detta schakt var beläget i Södergatans förlängning åt norr, ute på Stortorget. I schaktväggen (sektionsritning 19), dokumenterades flera gatubeläggningar samt en vattenledning av trä.

Sektion 19
Bredd: 6,3 m
Djup: 1,7 m
Ritning: 27
Kommentar: I schaktet fanns flera nivåer med sandlager, vilket tolkas höra samman med gatubeläggningar och utfyllnader. Strax intill fanns spår efter en gatubeläggning i form av en stenlagd yta. Sanden kan ha fungerat som sättsand för stenläggningar, vilka sannolikt kan ha tillvaratagits och återanvänds på annat håll. De övre sandlagren kan också ha hört samman med Hans Michelsens gatuförbättringar i samband de stora arbetena anläggandet av den södra stadsvallen.

Schakt 29
Längd: 2,5 m
Bredd:1,25 m
Djup: 1,2 m
Omrörda massors djup: 1,2 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 28
Sektion: Nej
Kommentar: I schakten fanns endast omrörda lager.

Schakt 30
Längd: 21 löpmeter, L-format schakt
Bredd: 1,5 m
Djup: 1,5 m
Omrörda massors djup: 1,5 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 28
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet dokumenterades trälednigar för vatten, samt en liten lagerrest. Men till övervägande del fanns endast omrörda massor.

Schakt 31
Längd: 14 löpmeter. U-format schakt
Bredd: 2,5–4,0 m
Djup: 1,55-1,90 m
Omrörda massors djup: 0,9 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 29
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet dokumenterades trälednigar för vatten samt ett mindre område med medeltida kulturlager (0,9 m under dagens gatunivå). Kulturlagret bestod av gödsel samt sandlager. I övrigt fanns endast omrörda fyllnadsmassor från gamla ledningsschakt.

Gata, tomt och bebyggelse i delområde A
Bevaringsförhållandena inom delområdet var högst varierande. De moderna fyllnadsmassorna var vanligtvis ca 0,5–0,6 meter tjocka var stor variation, när och om man påträffade kulturlager. Ingen av schakten grävdes ner till bottensanden. Men utifrån tidigare iakttagelser bör bottensanden finnas ca 1,25 m ö.h., vilket mot bakgrund av att dagens markyta finns på ca 4 m ö.h., torde innebära att det finns upp till 2,75 m tjocka kulturlager i delområdet.

I schakten framkom såväl bebyggelselämningar som rester efter äldre gatubeläggningar, vilket överensstämmer med tidigare kunskapen om förhållandena i området. Framtida undersökningar bör kunna riktas mot att bringa klarhet kring markanvändandets etablering och utveckling, inte minst relationen mellan gata, tomter och bebyggelse. Vikigt är också att klargöra de äldsta aktiviteternas datering och funktion. Det är också av stor betydelse att erhålla ny kunskap om Södergatans status som torg. Till skillnad från exempelvis Skomakaregatan och Baltzarsgatan benämns Södergatan redan under medeltiden som gata, vilket visar att den var en överordnad sanktionerad gata. Detta är intressant, då man kan jämföra hur förhållandet skiljer sig mellan den privata sfären och det offentliga stadsrummet när det är frågan om sanktionerade gator eller när det är frågan om streden/gränder. Av betydelse är även att studera om det i likhet med förhållandena kring Adelgatan och på Stortorget i Lund, funnits enklare bodkonstruktioner eller motsvarande.

Södergatan i norr – delområde B

Sammanlagt grävdes femton schakt i delområde B (jfr figur 5–6). I enstaka schakt påträffades kulturlager redan 0,5 m under dagens gatunivå. Vanligtvis var de moderna fyllnadsmassorna betydligt tjockare.

I den norra delen av Södergatan, upp mot Stortorget, påträffades flera äldre gatubeläggningar (schakt 11). Intressant är att gatubeläggningen i anknytning till kv. Oscar i väster i vissa fall hade en annan karaktär än i de södra delarna av Södergatan. Det dominerande materialet i de gatubeläggningar som daterats till medeltid, utgjordes inom detta område till stor del av slagg. Då en undersökning i kv. Oscar visade att det inom kvarteret under 1300-talet funnits en smedja (Andersson 1977), bör det vara rimligt att anta att restprodukter, samt annat överflödigt material, utnyttjas till beläggning i den utanförliggande gatan. Gatubeläggningar med slagg har dokumenterats i två schakt, men slagg har även återfunnits i omrörda massor i moderna ledningsschakt.

Även inom detta delområde framkom tjocka sättsandslager som bör kunna relateras till Hans Michelsens gatuförbättringar under början av 1500-talet.

Södergatan verkar ursprungligen ha varit smalare, för att under historisk tid successivt utökats åt öster (jfr schakt 1, 11). I schakt 1 och 11 framkom bebyggelselämningar som visar att kvartermarken haft en mer västlig utbredning.

En annan intressant iakttagelse var att det i schakt 1 var att Södergatans i detta område anlagts på sankmark. Detta skulle innebära att gatan inte följt naturliga höjdpartier (Rosborn 1984: fig. 12), som exempelvis Adelgatan. Detta skulle kunna tyda på att det ursprungliga nordsydliga rörelsestråket haft en annan sträckning än nuvarande Södergatan.

Schakt 1
Längd: 12,0 m
Bredd: 1,25–1,5 m
Djup: 0,4–2,3 m
Omrörda massors djup: 1,5 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Ja
Ritning: 1
Sektion: 1
Kommentar: Det östvästliga schaktet sträcker sig ut mot bebyggelsen i Södergatans östra sida. I schaktet fanns en planka som kan ha fungerat som spång över den sänka som fanns strax under.

Sektion 1
Bredd: 2,3 m
Djup: 2,3 m
Ritning: 1
Kommentarer: Såväl över som under ovan nämnda planka framkom lager, med inslag organiskt material som nedbrutna växtdelar, träflis m.m. Över den sanka fördjupningen fanns lämningar efter en gatunivå, i form av sättsand/grus. Över denna fanns en trävattenledning. Sammantaget antyder dock förekomst av bebyggelselämningar (jfr även sektion 10 och 11), att Södergatan inledningsvis var betydligt smalare än idag. Utvidgningen åt öster har skett senare, antagligen successivt under historisk tid.

Schakt 2
Längd: 7,5 m
Bredd: 1,75 m
Djup: 2,6 m
Omrörda massors djup: 1,6 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 2
Sektion: Nej
Kommentar: 1,6 m under dagens gatunivå framkom ett tjockt gödsellager. Över detta fanns recent gul sand.

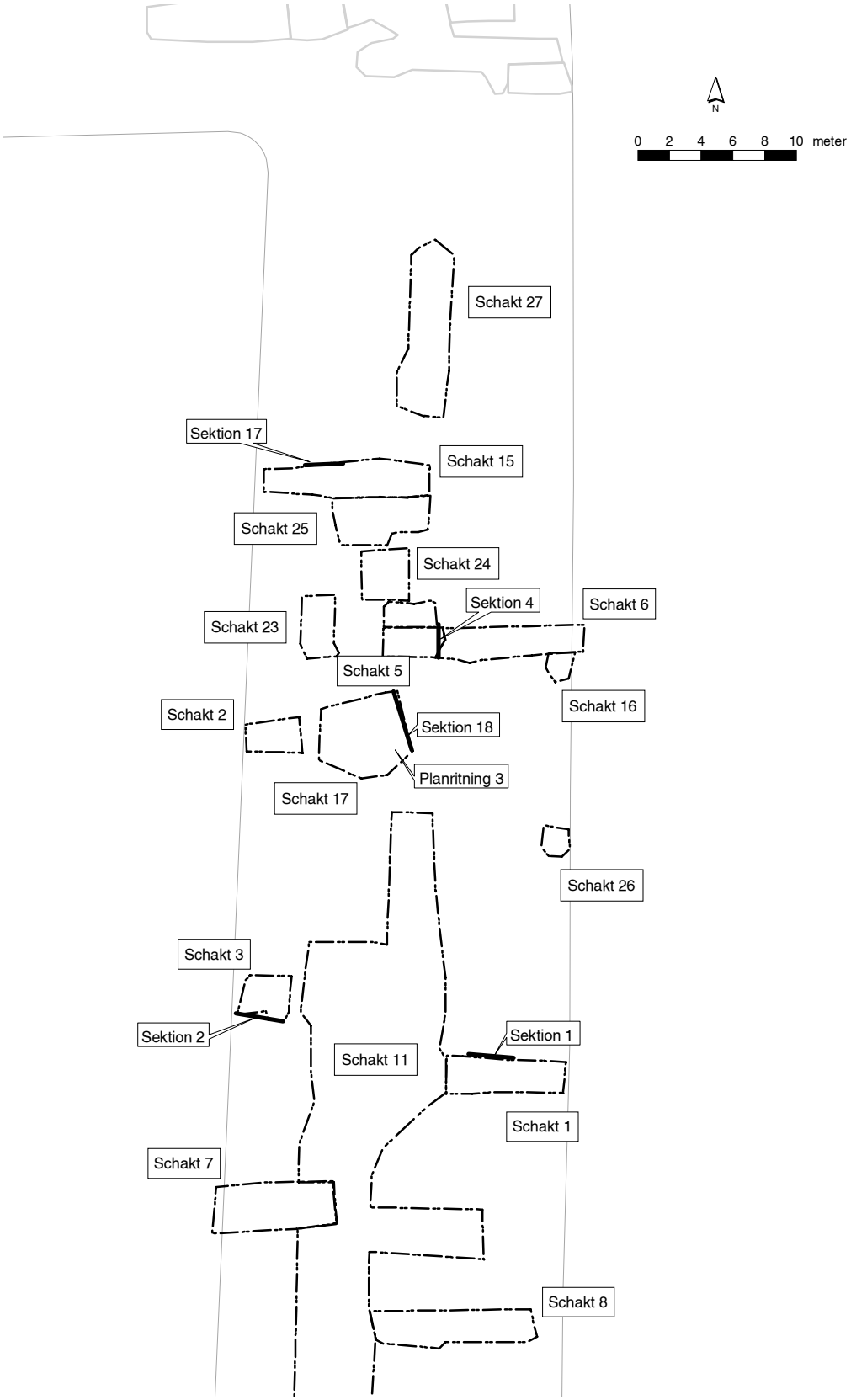

Figur 5. Översikt av de norra delarna av delområde B med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

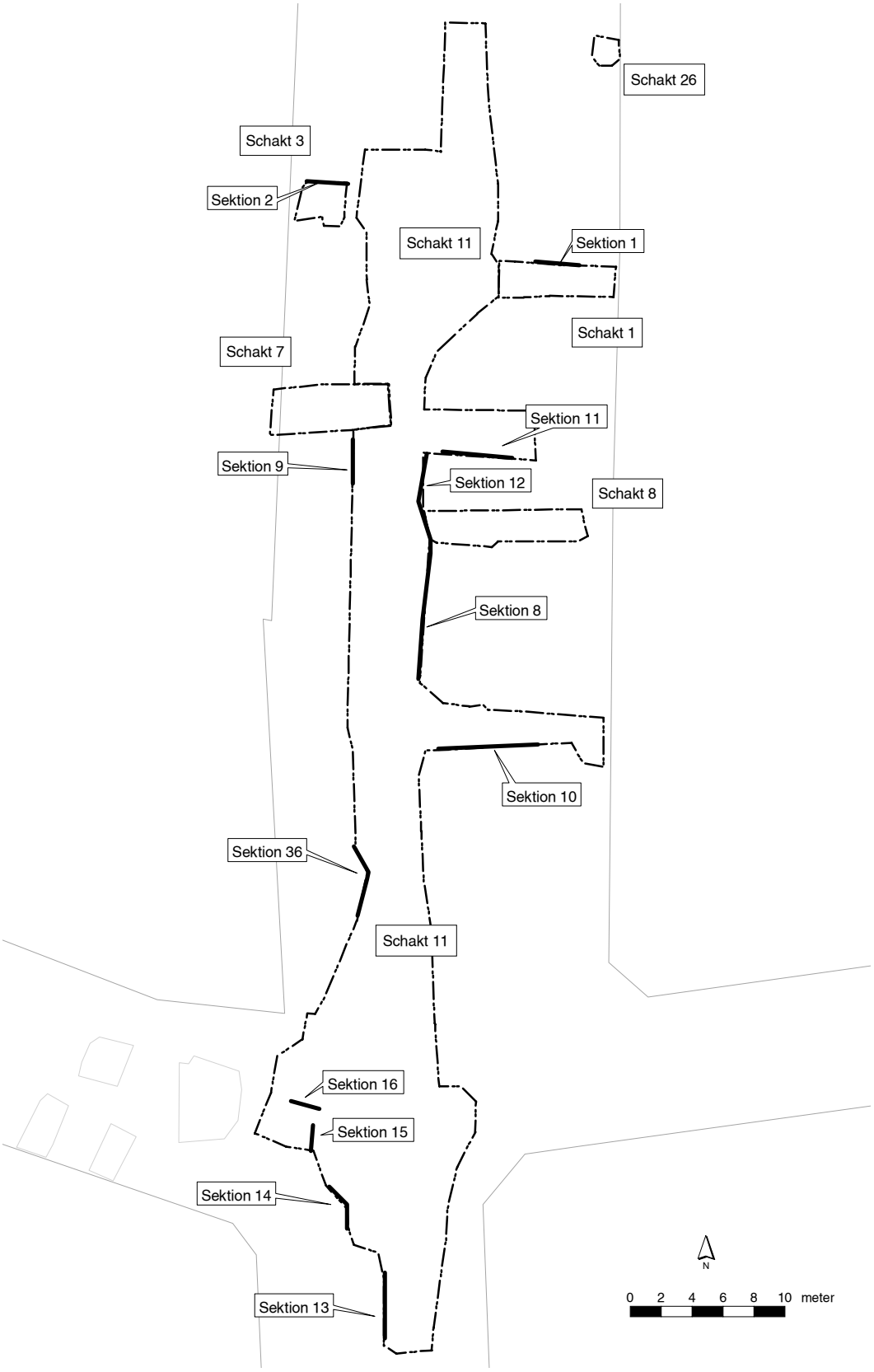

Figur 6. Översikt av den södra delen av delområde B samt delområde C, med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

Schakt 3
Längd: 4,5 m
Bredd: 2,6 m
Djup: ca 2 m
Omrörda massors djup: 0,7 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Ja
Ritning: 2
Sektion: 2
Kommentar: Slagg användes kontinuerligt som gatubeläggning. Tre tjockare lager av slagg, med utfyllnadsmaterial emellan, visar att restprodukter från smedjan i kv. Oscar utnyttjats till att förbättra gatubeläggningen i Södergatan.

Sektion 2
Bredd: 1,4 m
Djup: 2,0 m
Ritning: 2
Kommentarer: I schaktet fanns tre gatunivåer där slagg används som beläggning. Mellan dessa fanns sättsandslager. I det äldsta slagglagret (6), tillvaratogs bl.a. åtta keramikskärvor av typen yngre rödgods, vilket ger en ungefärlig datering till 1500–1600–talen.

Schakt 5
Längd: 3,0 m
Bredd: 2,0 m
Djup: 2,0 m
Omrörda massors djup: 0,5 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Ja
Ritning: 4
Sektion: 4
Kommentar: I schaktet dokumenterades tre gatunivåer, Dessa låg på ett tjockare lager av gödsel.

Sektion 4
Bredd: 3,2 m
Djup: 2,0 m
Ritning: 4
Kommentarer: I schaktet framkom tre gatunivåer, bestående av sättsand. Det understa sättsandlagret hade tydliga spår efter stenlyft. Under gatulagren fanns ett tjockare gödsellager.

Schakt 6
Längd: 9 m
Bredd: 1,10–0,60 m
Djup: 0,90 m
Omrörda massors djup: 0,9 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 5
Sektion: Nej
Kommentar: Inga arkeologiska iakttagelser gjordes. I schaktet framkom endast omrörda massor.

Schakt 7
Längd: 9,35 m
Bredd: 1,85 m
Djup: 1,20 m
Omrörda massors djup: 1,2 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 5
Sektion: Nej
Kommentar: Inga arkeologiska iakttagelser gjordes. I schaktet framkom endast omrörda massor.

Schakt 8
Längd: 11,90 m
Bredd: 1,25 m
Djup: 1,25 m
Omrörda massors djup: 1,25 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 6
Sektion: Nej
Kommentar: Inga arkeologiska iakttagelser gjordes.

Schakt 11
Längd: Se översiktsplan
Bredd: Se översiktsplan
Djup: Se olika sektionsritningar
Omrörda massors djup: 0,5–0,7 m
Undergrunden: 1,6–1,8 m
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Ja
Ritning: 9-17, 53
Sektion: 8-16, 36
Kommentar: Från korsningen Södergatan och Skomakaregatan grävdes ett långt schakt i nordsydlig riktning. På flera platser i detta fanns välbevarade kulturlager. I schaktet framkom både lämningar som kan anknytas till själva gatan och dess konstruktion, samt bebyggelselämningar.

Sektion 8
Bredd: 21,2 m
Djup: 1,8–2,0 m
Ritningar: 9,10,11
Kommentar: Äldsta nivån bestod av en knadderstensläggning. I anslutning till denna tillvaratogs en skärva pottkakel, vilket antyder att gaubeläggningen bör ha varit i bruk under 1400–1500-tal (MHM12531:10095). Över detta fanns fler nivåer av tjocka sandhorisonter som bör kunna kopplas samman med Michelsen gatuförbättringar.

Sektion 9
Bredd: 4,0 m
Djup: 1,7 m
Ritning: 12
Kommentar: I schaktet framkom rikligt med slagg. Dels fanns rikliga förekomster ibland de moderna fyllnadsmassorna (Heimer, muntligen), dels i ett av de äldre bärlagren till Södergatan. Över bärlagret fanns ett sättsandlager.

Sektion 10
Bredd: 4,0 m
Djup: 1,6 m
Ritning: 13
Kommentar: Under de omrörda massorna framkom ett tjockare raseringslager, förmodligen utfyllnadsmassor som deponerats under tidigmodern tid. Under detta fanns ett 0,15 m tjockt lerlager (lager 3), förmodligen ett lergolv. Under detta fanns i sin tur utfyllnadsmaterial av sand, men även en fundamentslager bestående av lera, tegel och småsten (lager 6). Detta torde innebära att den Södergatans äldre begränsning funnits i detta område.

Sektion 11
Bredd: 4,0 m
Djup: 2,10 m
Ritning: 14
Kommentar: De översta 0,8 m bestod av omrörda massor med inslag av tegel, kalk, småsten, sand och grus. Det bevarade kulturlagret uppvisar mer spår efter bebyggelse. Ett lager (lager 2) bestod av lera och murbruk, där frekvensen av dessa komponenter tilltar åt öster. I ett annat lager (lager 6) fanns inslag av kalkbruk och tegel. I övrigt karakteriserades lagerbilden främst av utfyllnadsmassor och fundamenteringslager.

Sektion 12
Bredd: 8,0 m
Djup: 1,50 m
Ritning: 15
Kommentar: Sektionsritningen är en fortsättning på sektionsritning nr 8. De äldsta lagren fanns i en svacka i underlaget. I dessa utfyllnadslager fanns talrikt med organiskt material i form av gödsel, pinnar, djurben och läder, samt några tegelbrockor. Lagren bör ha tillkommit under högmedeltid. Över denna nivå fanns flera, minst 3, nivåer med gatubeläggningar. De nedersta (lager 5) bestod av sand, småsten och flinta; en typisk knadderstensyta. Över denna fanns tre nivåer av finkornig sand, sannolikt sättsand, med mellanliggande lager som innehöll kompaktare sand med inslag av småsten och flinta.

Sektion 36
Bredd: 9,0 m
Djup: 1,8 m
Ritning: 2
Kommentarer: I schaktet dokumenterades spår efter flera sättsandhorisonter. I de nedre delarna av stratigrafin var dessa lager tunna. Här framkom även ett lager (3B), som innehöll rikligt med sten. Sannolikt är det frågan om en delvis röjd stenläggning från en medeltida gata. Strax under de omrörda massorna framkom ett tjockt lager som rimligen bör vara spår efter 1500-talets gatuförbättringar. I lagret ovan framkom bland annat en kritpipa som kan stödja detta antagande, tyvärr är fyndet inte tillvarataget.

Schakt 15
Längd: 11,0 m
Bredd: 1,25–2,25 m
Djup: 1,8 m
Omrörda massors djup: 1,5 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Ja?/Nej
Ritning: 20
Sektion: 17
Kommentar: I schaktets norra del framkom en betongplatta, och under denna ett tegelfundament, ca 1,54 m under dagens gata. Detta kunde inte dateras, men är sannolikt från tidigmodern tid eller yngre. I övrigt bestod massorna bara av yngre omrörda recenta massor.

Sektion 17
Bredd: 0,8 m
Djup: 1,5 m
Ritning: 20
Kommentar: Se sektion 15.

Schakt 16
Längd: 3,0 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 1,6 m
Omrörda massors djup: 1,6 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 20
Sektion: Nej
Kommentar: Fyllnadsmassorna bestod av sand och grus.

Schakt 17
Längd: 3,0 m
Bredd: 2,0 m
Djup: 1,9 m
Omrörda massors djup: 0,5 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Ja
Ritning: 21
Planritning: 3
Sektion: 18
Kommentar: Underst fanns ett markberedningslager. Över detta påträffades flera gatunivåer.

Sektion 18
Bredd: 3,2 m
Djup: 1,95 m
Ritning: 21
Kommentar: I schaktet dokumenterades tre nivåer av sättsand, som alla är äldre än de påträffade trävattenledningarna. I ett av sandlagren (lager 7) fanns spår efter ett antal stenar, som kan vara en del av en bortplockad stenbeläggning. Under sandlagren fanns tjockt lager av brunt humöst sandigt och lerigt gödsellager, troligen ett bärlager.

Schakt 22
Längd: 4,0 m
Bredd: 3,0 m
Djup: 1,5 m
Omrörda massors djup: 1,5 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 25
Sektion: Nej
Kommentar: Fyllningen bestod av recent sand.

Schakt 23
Längd: 7,25 m
Bredd: 2,5 m
Djup: 1,8 m
Omrörda massors djup: 1,3 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Se nedan
Ritning: 25
Sektion: Nej
Kommentar: De översta 1,3 m bestod av omrörda massor. Nederst mot schaktbotten, de understa 0,5 m, framkom ett medeltida kulturlager som inte kunde dokumenteras pga rasrisk.

Schakt 24
Längd: 2,75 m
Bredd: 2,20 m
Djup: 1,8 m
Omrörda massors djup: 1,8 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 25
Sektion: Nej
Kommentar: Fyllningen bestod av omrörda massor med sand och grus.

Schakt 25
Längd: 4,0 m
Bredd: 2,0 m
Djup: 1,8 m
Omrörda massors djup: 1,8 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 25
Sektion: Nej
Kommentar: Fyllningen bestod av omrörda massor med grus och sand.

Schakt 26
Längd: 1,75 m
Bredd: 1,25 m
Djup: 1,3 m
Omrörda massors djup: 1,3 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 1
Sektion: Nej
Kommentar: Fyllnadsmassorna bestod av recent gul sand.

Schakt 27
Längd: 9,5 m
Bredd: 2,75 m
Djup: 1,9–2,2 m
Omrörda massors djup: 1,8 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 26
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet fanns huvudsakligen omrörda massor. Men ca 1,8 meter under gatan påträffades en del av en östvästligt orienterad trävattenledning.

Gatans utbredning och konstruktion i delområde B

Bevaringsförhållandena i delområdet var varierande. På vissa platser fanns äldre kulturlager bevarade redan 0,5 m under dagens markyta, medan äldre stratigrafier var helt bortgrävda på andra platser. De lämningar som framkom var dock välbevarade och bedöms kunna tillföra ny kunskap. Vid föreliggande undersökning tillvaratogs endast mindre mängder med fyndmaterial, vilket har fått till följd att lämningarna inte har kunnat dateras. Vid framtida undersökningar bär därför bevarade äldre kulturlager handgrävas.

Undersökningsresultaten pekar mot att Södergatan anlagts i kanten av ett öster om beläget våtmarksområde. I ett av schakten (nr 1) framkom nämligen sanka och torviga våtmarkslager. Enligt den topografiska grundkartan har delar av området legat i ett lägre parti. Detta skulle kunna förklara de stundtals betydande utfyllnader (fundaments- och bärlager) som påförts på vissa platser. Med tanke på att det fanns tegelkross i dessa lager, bör dessa arbeten tidigast ha inletts under 1200-talets andra hälft. Detta indikerar antingen att det inte funnits någon beläggning på Södergatan före detta, eller att den inte fanns under denna period. Om detta senare antagande skulle visa sig stämma kan inte gatan varit infartsväg till Skånemarknaden, den äldsta gatusträckningen kan i sådana fall ha legat något längre västerut.

Det äldsta dokumenterade bebyggelseskedet i de västra delarna av kv Oscar, utgjordes av en ränna (som möjligen kan ha varit en begräsning mot öster), samt ett gropsystem (möjligen en täkt). Dessa anläggningar tillkom troligen före det fanns någon reglerad bebyggelse på platsen (Andersson 1977). Det fram dock inte något som skulle tyda på att det funnits en äldre markväg. Indicierna pekar alltså mot att gatu- och kvartersregleringen först gjorts under högmedeltid.

Under senare år har det förts diskussioner om hur människor hanterat avfall i de medeltida och tidigmoderna städerna. Vid sådana undersökningar har det visat sig att avfall deponerats i närheten av den egna tomten. Vissa typer av material användes som fyllnadsmaterial vid nybyggnation, anläggningsarbeten eller omdisponering av tomtmark (Balic 2006). Även undersökningarna i Södergatan bekräftar dessa omständigheter. Slagg från smedjan/smedjorna i kv Oscar har utnyttjats som såväl gatubeläggning (som knadder), som beståndsdelar i bär- och fundamentslager. Har avfall generellt hanterats på detta sätt, indikerar möjligen den talrika förekomsten av läderspill bland bärlagren i korsningen Södergatan–Per Weijersgatan att det i något av de intilliggande kvarteren funnits en skomakareverkstad.

Korsningen mellan Södergatan, Skomakaregatan och Baltzarsgatan – delområde C

I området vid korsningen mellan Södergatan, Skomakaregatan och Baltzarsgatan fanns Malmös södra stadsgräns. Utbredningen av vallgraven är inte helt klarlagd, liksom placeringen av porttornet Söderport. Det äldsta kända Söderport bör ha existerat år 1389, och blev troligtvis raserad under tidigt 1400-tal (Rosborn 1984:39). S:t Jörgens kapell låg invid porttornet, strax söder eller norr om stadsgränsen (jfr Einarsen 2002).

I korsningen av Södergatan och Per Weijersgatan (jfr figur 6) upprättades flera sektioner. Iakttagelserna i området visar på en tydlig platskontinuitet. Vid undersökningen framkom inte några spår efter det äldre Söderport. I ett av schakten framkom en större sten som utgjort någon typ av fundament, samt raseringslager med rikligt förekomst av tegelbrockor (schakt 11). En viss förskjutning gentemot dagens korsning är alltså tänkbart.

Schakt 11 (södra delen)
Allmänna uppgifter: se ovan
Bebyggelse/gatunivåer: Ja?/Ja

Sektion 13
Bredd: 3,0 m
Djup: 3,0 m
Ritning: 16
Kommentar: I schaktet fanns ca 3,0 m tjocka kulturlager. Upp mot sex gatunivåer kunde skönjas. Av dessa kan de två äldsta (lager 15 och 17) kan betecknas som knadderytor, bestående av grus, småsten, med inslag av gödsel. I de yngre lagren är fundamenteringen annorlunda. De tre övre belägna gatunivåerna fanns sättsand (lager 2, 7 och 12). Yngsta gatunivån utgjordes av ett tjockare lager med sand (lager 1), vilket kan höra samman med den för 1500-talet typiska gatubeläggningen.

Sektion 14
Bredd: 2,5 m
Djup: 2,5 m
Ritning: 16, 17
Kommentar: I denna del av schaktet fanns minst 4 gatunivåer bevarade, som karakteriserades av sättsand. Mellan dessa fanns lager med organiskt material, gödsel, tegel, etc. Stratigrafiskt under dessa framkom en större sten 0,5x0,35 m, som låg på en kompakt yta bestående av grus och småsten. Stenen verkar ha flyttats från sitt ursprungliga läge då lagren runt om stenen var omrörda. Om stenen ingått i någon typ av konstruktion är högst osäkert, men framtida undersökningar i korsningen bör om möjligt följa upp detta.

Sektion 15
Bredd: 1,2 m
Djup: 1,0 m
Ritning: 16, 17
Kommentar: En vattenledning av trä är dokumenterades

Sektion 16
Bredd: 2,20 m
Djup: 2,70 m
Ritning: 16, 17
Kommentar: I denan del av schaktet dokumenterades två gatunivåer (lager 2, 3,4 samt 5), som låg direkt på bottensanden. Över dessa fanns ett raseringslager, med bland annat tegelbrockor och kalksten.

Bevaringsförhållanden och gatustruktur i delområde C
Bevaringsförhållandena var förhållandevis goda. Redan 0,45 m under dagens gatunivå påträffades bevarade kulturlager. Vid framtida undersökningar i gatan är det därför av vikt att en antikvarisk kontrollant är närvarande, såvida schakten inte bara berör yngre ledningsschakt.

Vid undersökningarna i detta område kunde upp till sex olika gatunivåer konstateras (se sektion 13). Karakteristisk för dessa var att de huvudsakligen bestod av sättsand, knadder samt gödsel och annat organiskt material. Lagren var också förhållandevis kompakta. Till skillnad från i delområde B, verkar gatan ha etablerats tidigt.

Tegellagret och fundamentsstenen är de enda bebyggelsespåren som framkom i delområdet. Förmodligen är detta raseringsmaterial från intilliggande kvarter. Vidare undersökningar är viktiga för att följa upp vilken konstruktion dessa byggnader kan ha haft, och när denna bebyggelse etablerades. Det är också av betydelse att lokalisera lämningar efter det äldre Söderport.

De södra delarna av Södergatan – delområde D

Sammanlagt upptogs sju schakt inom delområdet (jfr figur 7). Området ligger söder om den förmodade platsen för det äldre Söderport, och strax norr om den yngre där det yngre Söderport fanns. Området kan med andra ord inledningsvis ha varit beläget utanför stadsområdet, för att senare inkorporeras i detsamma. Infartsvägarna till de äldre stadsområdena var viktiga kommunikationsstråk. Intill, både innanför och utanför, stadsportarna fanns ofta bebyggelse, det var även tummelplats för en mängd olika aktiviteter. I anslutning till det äldre Söderport (delområde B) framkom äldre kulturlager 1,7 m under dagens marknivå, vilket pekar på intensivt markutnyttjande i detta område.

Schakt 12
Längd: 5,50 m
Bredd: 5,0 m
Djup: 3,0 m
Omrörda massors djup: 3,0 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 18
Sektion: Nej
Kommentar: Inga arkeologiska iakttagelser gjordes i schaktet.

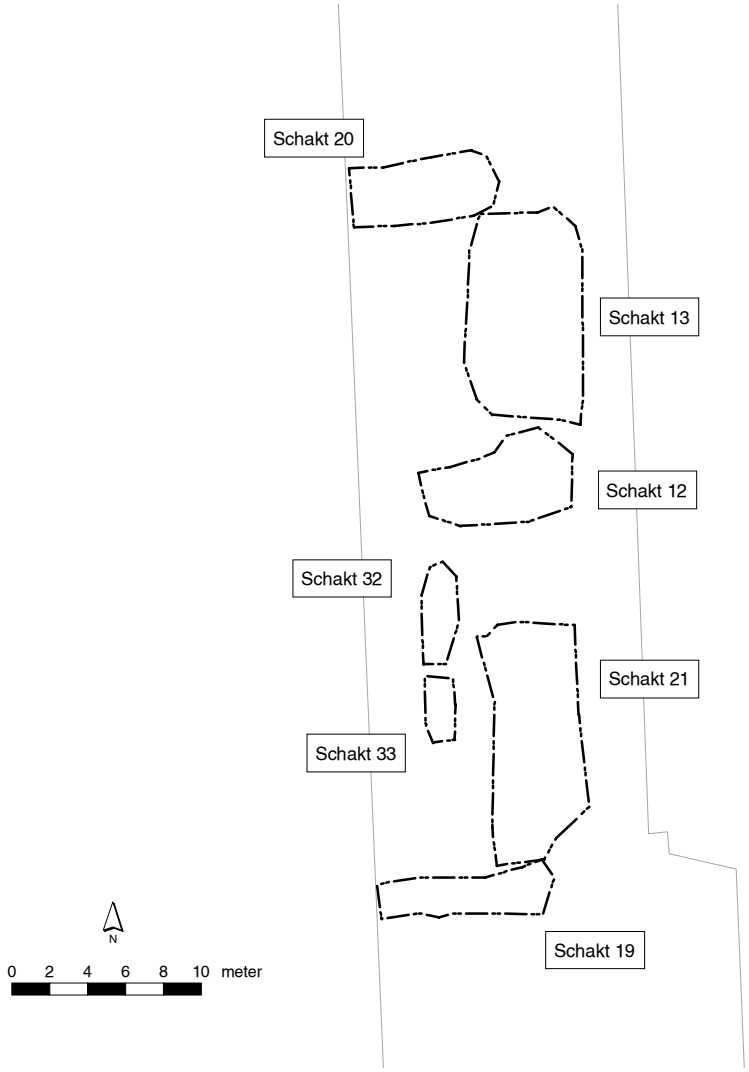

Figur 7. Översikt delområde D med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

Schakt 13
Längd: 10,0 m
Bredd: 5,75 m
Djup: 3,10 m
Omrörda massors djup: 3,1 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 18
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet framkom en vattenledning av trä. I övrigt fanns endast omrörda massor.

Schakt 19
Längd: 7,5 m
Bredd: 2,5 m
Djup: 1,4 m
Omrörda massors djup: 1,4 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 23
Sektion: Nej
Kommentar: Omrörda massor fanns ner till ett recent rör, ca 1,4 under dagens gata. Under detta framkom ett gödsellager som inte berördes av schaktningen.

Schakt 20
Längd: 6,0 m
Bredd: 2,25 m
Djup: 1,4 m
Omrörda massors djup: 1,4 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 23
Sektion: Nej
Kommentar: Fyllningen bestod av omrörda lager, då det framförallt berörde moderna ledningsschakt.

Schakt 21
Längd: 15,5 m
Bredd: 4,5 m
Djup: 3,5 m
Omrörda massors djup: 3,5 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 24
Sektion: Nej
Kommentar: En vattenledning av trä dokumenterades. I övrigt påträffades bara omrörda massor.

Schakt 32
Längd: 4,5 m
Bredd: 2,0 m
Djup: 1,6 m
Omrörda massors djup: 1,6 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 29
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet fanns endast recenta fyllning av sand och grus

Schakt 33
Längd: 3,5 m
Bredd: 2,0 m
Djup: 1,7 m
Omrörda massors djup: 1,7 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 29
Sektion: Nej
Kommentar: I den södra schaktväggen fanns medeltida kulturlager, på 1,7 m djup. I övrigt innehöll schaktet omrörda massor.

Uppsummering samt framtida antikvariska åtgärder – delområde D
Inom det nämnda området påträffades främst omrörda massor. I två schakt framkom kulturlager, men först 1,4 m under dagens gatunivå. Men hänsyn till att kulturlager påträffades ytligt i andra delar av Södergatan, bör dock försiktighet gälla vid framtida markarbeten i området. Framförallt då undersökningar inte berör äldre ledningsschakt

Öster om Södergatan fanns i detta område under medeltiden S:t Jörgens kapell. Arkeologiska iakttagelser i kvarteret Gyllenstjärna i väster talar för att här under 1200- och början av 1300-talets fanns enklare konstruktioner och säsongsmässig bebyggelse som kan knytas till Skånemarknaden. I ett större sammanhang kan alltså Södergatan ha varit en gränszon mellan en västlig del av staden som dominerades av säsongsbundna marknadsaktiviteter, och en östlig del där det fanns mer permanent tät bebyggelse och kyrkliga institutioner.

Denna del av Södergatan kan också ha fungerat som ett uppehållsrum för besökande i väntan på sin tur att passera Söderport och komma innanför stadsgränsen.

Framtida undersökningar i och kring Södergatan bör kunna problematiseras utifrån förändringar i förhållandet mellan offentliga och privata utrymmen i staden, samt förändringar i rörelsemönster i form av tillträde och åtskillnad. Viktigt är att bebyggelsen själv kan förändra åtkomlighet till tomterna, då det finns många exempel på att hus i många fall ersatte äldre gränsmarkeringar i form av rännor.

Korsningen Södergatan–Per Weijersgatan – delområde E
I område E upptogs sammanlagt sju schakt. Vid undersökningen framkom läderspill. Dessutom framkom bebyggelselämningar i den östra delen av gatan, vilket gör det möjligt att rekonstruera delar av den medeltida gatsträckningen.

Schakt 10
Längd: 16,5 meter, L-format schakt
Bredd: 5 m
Djup: 3,40–3,50 m
Omrörda massors djup: 0,7 m
Undergrunden: 1,6–1,9 m
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Ja
Ritning: 8, 22
Planritning: 2
Sektion: 6, 7
Kommentar: Spår efter bebyggelse i form av grundstenar och lergolv har dokumenterats (sektion 6). Väster om denna sekvens fanns det spår efter sandhorisonter (sektion 6–7), vilka är svåra att bedöma om det är gatubeläggning eller bebyggelsespår i form av utjämningar eller fundamentering. De fynd som tillvaratogs i schakt 10 har inte kunnat knytas till några specifika lager, med undantag av fem bitar läder, möjligen resterna efter en sko, som framkom i lager 6. Pga mögelangrepp har lädret inte tillvaratagits.

Sektion 6
Bredd: 4,2 m
Djup: 3,2 m
Ritning: 8, 22
Kommentar: Den översta halvmetern bestod av omrörda massor. Därefter framkom bevarade kulturlager. Lämningarna i schaktet är av betydelse för att om möjligt kunna rekonstruera den medeltida Södergatans utsträckning och bredd. Här fanns nämligen spår efter den medeltida bebyggelsen, ca 2 meter ut i gatan från den östra befintliga fasadlivet. Bebyggelsen består av grundstenar samt lergolv, med spår efter exempelvis tegel. Bebyggelsen är placerad stratigrafiskt över en grop fylld med bland annat gödsel. Väster om de tydliga bebyggelselämningarna framkom flera nivåer med sandlinser, men även med inslag av större stenar. Det är svårt att säga om det är frågan om utfyllnad/fundamentering för bebyggelse eller om det kan vara rester efter gatunivåer.

Sektion 7
Bredd: 2,8 m
Djup: 3,0 m
Ritning: 8, 22
Kommentar: Överst fanns ca 0,4 meter med omrörda massor, sedan vidtog ett tjockt lager med raseringsmaterial, sannolikt av yngre datum. Ca 1,2 meter under dagens gatunivå fanns en komplex stratigrafi, med flera nivåer med sand. Med tanke på att den dokumenterade schaktväggen anknyter till den ovan beskrivna (sektion 6), är det även här svårt att veta om det är spår efter gatunivåer eller utfyllnader. Intressant i sammanhanget är att det fanns läderspill i de äldre lagren. I den övre delen av den stratigrafiska sekvensen fanns det för gatorna ett karakteristiska tjockt sandlager (lager 2) som mycket väl kan härröra från Hans Michelsens stora arbete under 1500-talet. Detta låg ca 1,3 m under dagens gatunivå.

Schakt 14
Längd: 6,0 m
Bredd: 6,0 m
Djup: 3,5 m
Omrörda massors djup: 3,5 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 19
Sektion: Nej
Kommentar: Fyllningen i schaktet bestod av omrörda recenta massor. Men ca 1,5 m under den nuvarande gatan framkom två trävattenledningar orienterade i nordsydlig riktning.

Schakt 34
Längd: 4,0 m
Bredd: 4,0 m
Djup: 0,7–1,9 m
Omrörda massors djup: 1,9 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 29
Sektion: Nej
Kommentar: I den östra schaktväggen framkom en trävattenledning. I övrigt bestod fyllningen av omrörda massor.

Schakt 35
Längd: 3,0 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 1,7–1,8 m
Omrörda massors djup: 1,8 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 29
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet fanns en trävattenledning, i övrigt endast omrörda massor.

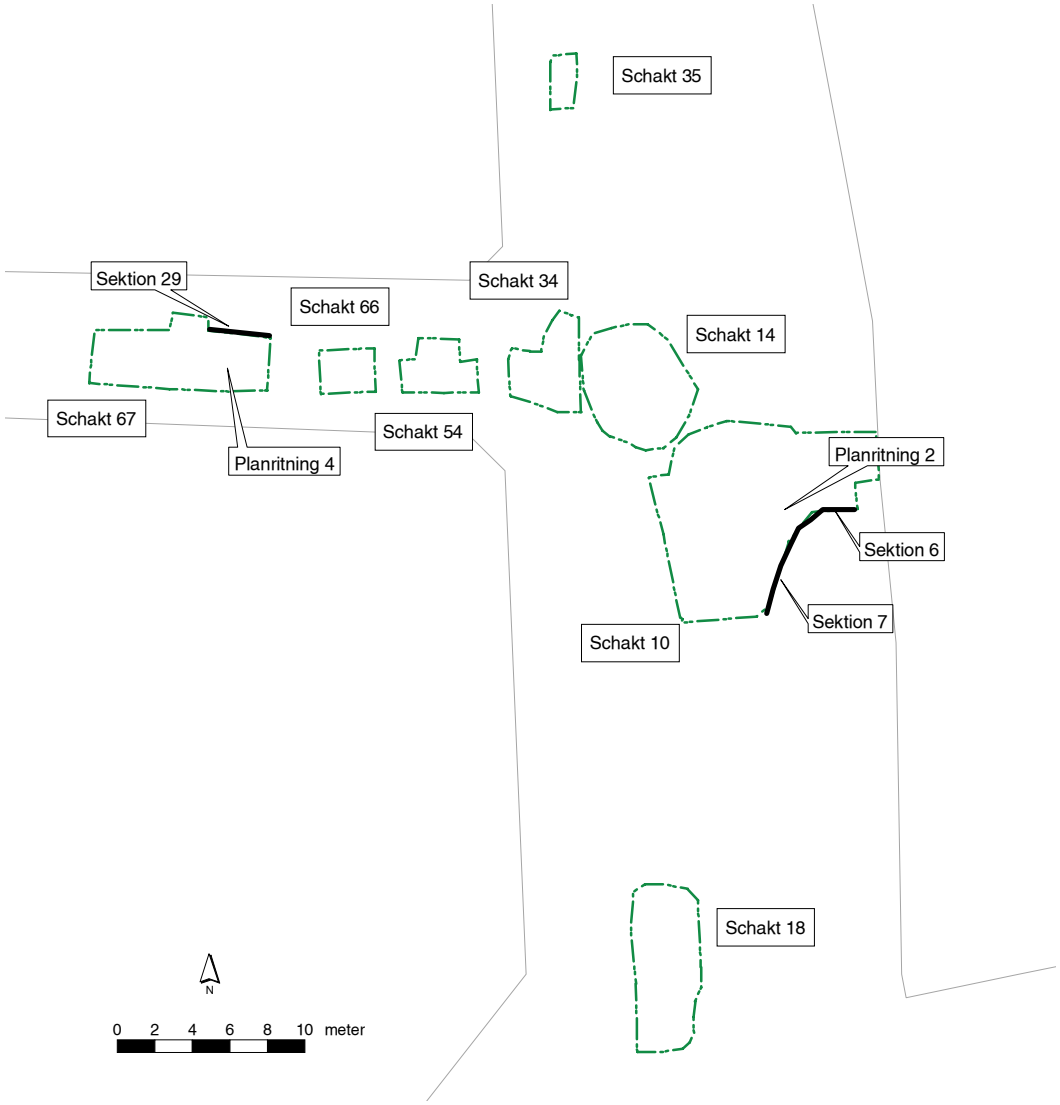

Figur 8. Översikt delområdena E och F med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

Schakt 54
Längd: 4,0 m
Bredd: 2,75 m
Djup: 1,8 m
Omrörda massors djup: 1,8 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 41
Sektion: Nej
Kommentar: Bara omrörda massor, då schakten gick i gamla ledningsschakt.

Schakt 66
Längd: 4,0 m
Bredd: 2,0–2,75 m
Djup: 1,5 m
Omrörda massors djup: 1,5 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 41
Sektion: Nej
Kommentar: Bara omrörda massor, då schakten omfattade gamla ledningsschakt.

Schakt 67
Längd: 10,0 m
Bredd: 4,5 m
Djup: 1,2–1,7 m
Omrörda massors djup: 1,2 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Nej
Ritning: 41
Sektion: 29
Kommentar: I de nedre delarna av den stratigrafiska sekvensen påträffades grundstenar, förmodligen hörnet på en medeltida byggnad, knappt 2,0 m under dagens gatunivå (jfr bilaga 2). Intressant är att byggnaden låg mitt i gatan. Över detta fanns utfyllnadsmaterial som innehöll organiskt material och gödsel. De översta 1,2 bestod endast av omrörda massor.

Sektion 29
Bredd: 1,6 m
Djup: 2,2 m
Ritning: 41
Kommentar: I den äldsta delen av den straigrafiska sekvensen fanns spår efter en medeltida byggnad, placerad mitt i dagens Per Weijersgata. Ett antal grundstenar som låg in situ, markerar hörnet på en byggnad. I det lager som stenarna låg i, tillvaratogs två keramikskärvor av yngre rödgodstyp. Bitarna var relativt små och svårdaterade, men kan möjligen vara (sen)medeltida (MHM 12531:10033). Även djurben och en järnnit/spik fanns i detta lager. När byggnaden raserats fylldes området upp och utjämnades. Dessa lager har en stort inslag av gödsel och organiskt material. De översta 1,2 m var förstörda, varför det inte gått att spåra någon gatubeläggning.

Utvärdering av undersökningsresultaten i delområde E
Bevaradegraden i området var bitvis god, redan 0,5 m under dagens gatunivå påträffades bevarade kulturlager. Dock fanns omrörda moderna fyllnadsmassor de flesta schakten. Intressant är dock att det på en plats (jfr sektion 6) påträffades bebyggelsespår i nära anknytning till gatan. Väster om denna framkom flera nivåer med sandhorisonter som inte direkt går att koppla till vare sig bebyggelse eller gatubeläggningar. I de östra delarna (jfr schakt 10, sektion 7) var den äldsta bebyggelsen anlagd på lager som innehöll läderspill. Mängden går inte att uttala sig om, men det är inte helt orimligt att tänka sig detta är exponenter för hantverksaktiviteter i närområdet. I framtiden är det av vikt att följa upp och försöka aktivitetsbestämma sandhorisonterna, och närmare undersöka karaktären och varaktigheten hos hantverksaktiviteterna.

Mycket intressant i sammanhanget är de byggnadslämningar som framkom en bit in på Per Weijersgatan (schakt 67). Iakttagelserna indikerar att gatan är anlagd i ett senare skede, och att den har föregåtts av kvartersbebyggelse. Eftersom lämningarna påträffades förhållandevis långt ner i schaktet, kan byggnaden ha använts under högmedeltid. Huset har byggts på en rejäl syll, och det är helt tänkbart att det kan ha varit frågan om ett stenhus eller ett större korsvirkeshus. Huset skulle då ha legat söder om den äldre stadsporten, utanför stadsområdet. Mot bakgrund av dess rigida konstruktion och placering kan huset har fungerat som kontrollplats eller vakthus, för att kontroller tillträdet till stadsområdet. En liknande anläggning har påträffats i Österport, dock av yngre datum (Rosborn 1984: 39).

Sannolikt såg rörelsemönstret väster om Södergatan annorlunda ut. Detta illustreras bl.a. av den knadderstensyta som påträffats i kv. Söderport, där hjulspåren antyder en äldre nordvästlig-nordostlig vägsträckning i området väster om Södergatan. Undersökningar i kvarteret Söderport understryker också att Per Weijersgatan först kan ha tillkommit i slutet av 1300-talet (Andersson-Koverberg 1982).

Stora Nygatan–Gustav Adolfs torg – delområde F
Under 1400-talet kom söderport att flyttas söderut, till området strax söder om Söderports mynning i Gustav Adolfs torg (jfr figur 8, schakt 18). Det yngre Söderport omtalas första gången år 1446 (Rosborn 1984:40). I område F togs endast ett schakt (schakt 18) upp. Tyvärr var bevaringsförhållandena dåliga.

Schakt 18
Längd: 10,75 m
Bredd: 3,5 m
Djup: 1,2–1,3 m
Omrörda massors djup: 1,2 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 23
Sektion: Nej
Kommentar: Två vattenledningar i trä framkom i norra delen av schaktet. I övrigt fanns omrörda massor i samband med yngre ledningar. På 1,2 m djup påträffades emellertid äldre lämningar i form av ett kulturlager.

Uppsummering samt förslag tillinriktning på framtida arkeologiska åtgärder
I det schakt som upptogs fanns i princip endast omrörda moderna fyllnadsmassor. Men eftersom bedömningen endast baseras på ett schakt är det omöjligt att veta om detta karakteriserar hela området. Viktiga frågeställningar till framtida arkeologiska insatser är vilket markutnyttjande som fanns före utvidgningen av stadsområdet, och hur detta förändrades när det inkorporerades. Samtidigt är det av intresse att lokalisera få kunskap om Söderports- och själva stadsbegränsningen utbredning, utformning, karaktär och datering.

Skomakaregatan – delområde G

Till skillnad från Södergatan hade Skomakaregatan under äldre tid inte samma karaktär som huvudgata. Medan Södergatan var torggata och fungerade som stadens huvudsakliga nordsydliga kommunikationsstråk, fungerade Skomakaregatan mer som en bigata.

Sammanlagt grävdes 17 schakt i gatsträckningen (jfr figur 9–10), varav bevarade lämningar finns dokumenterade från den västra delen av gatan. De äldsta lagren var tjocka med inslag av gödsel. I dessa lager fanns även raseringskomponenter som tegel, sot, m.m. På samma nivåer i Södergatan fanns tunna sättsandslager. Möjligen kan de tjocka lagren i Skomakaregatan ha fungerat som fundaments- eller bärlager till bebyggelse. Det var emellertid vanligt att gödsellager fungerat som bärlager till gatubeläggningar (jfr beskrivningar ovan). Men i detta fall kompletterades inte de tjocka lagren med sättsand eller grus, vilket skulle tala för att Skomakaregatan lagts ut över äldre kvartersmark.

Först i den yngre stratigrafin uppträder de typiska stratigrafiska sekvenser som är karakteristisk för gatumiljöer och som dokumenterats i Södergatan. Särskilt i delar av schakt 36 (sektion 20) var detta tydligt. Här framkom fyra gatunivåer.

Schakt 36
Längd: 27 löpmeter
Bredd: 1,0–2,5 m
Djup: 1,1–2,6 m
Omrörda massors djup: 0,5 m
Undergrunden: 2–2,5 m
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Ja
Ritning: 30, 31, 32
Sektion: 20,21,22,23
Kommentar: Samtliga dokumenterade schaktväggar uppvisade intressanta iakttagelser. I den äldre delarna av stratigrafin fanns exempelvis tegelbrockor, läder, sot m.m. i lagrena.

Sektion 20
Bredd: 3,4 m
Djup: 2,6 m
Ritning: 31
Kommentar: Dokumentationen i schaktet har stor betydelse för tolkningen av Skomakaregatans datering och utformning under medeltid och historiskt tid. I de äldsta nivåerna har flera tjocka lager (lager 9, 10, 11, 12). I lager 11 fanns ett skalltak från nöt med horn (MHM 12531:10091). Lagren var humösa, med närvaro av gödsel, samt mindre stenar. Inslag av tegel, träkol. De tjocka lagren överlagrades av fyra nivåer med gatubeläggningar. I de två äldsta fanns rikligt med sten, grus och sand, medan de två yngre hade karaktär av sättsandlager. Materialet tyder på en funktionsförändring av området från kvarters- (bärlager till

bebyggelse) till gatumark (Skomakaregatan). För övrigt påträffade läder, möjligen från skor (lager 6–7). Pga mögelangrepp har lädret inte sparats.

Sektion 21
Bredd: 2,6 m
Djup: 2,0 m
Ritning: 32
Kommentar: De understa 0,9 m utgjordes av flera tjocka lager som inehöll rikligt med gödsel, och som förmodliges skall förstås som bärlager. Lager 4 innehöll bl a fem bitar från en yngre rödgodskanna och ett ben från en trefotsgryta (MHM 12531:10066 repsektive MHM 12531:10067). Över detta lager fanns en mer komplex stratigrafi, med karaktär av eldverksamhet, med flera avsatta tunna horisonter av sot. I anslutning till dessa fanns även tegelbrockor, kalk, pinnar samt en sten (0,3x0,15 m). Då det är frågan om avsatta lager, tyder detta på att platsen var bebyggd.

Sektion 22
Bredd: 1,15 m
Djup: 2,0 m
Ritning: 32
Kommentar: Stratigrafin har stora likheter med den som dokumenterades i sektionsritning 23. Den bestod av tjocka lager, med ett huvudinnehåll av gödsel, samt en del tegel, småsten och pinnar. I fyndväg fanns även åtta skärvor keramik av yngre rödgodstyp, två grönglaserade kakelbitar (1600-tal?), samt läderrester (sko).

Sektion 23
Bredd: 3,3 m
Djup: 2,0 m
Ritning: 32
Kommentar: I schaktväggen fanns i de nedersta delarna en sekvens med flera tjocka lagerhorisonter, med inslag enstaka tegelbrockor, sten och pinnar. Huvudinnehållet i lagren var humös gödsel.

Schakt 37
Längd: 2,5 m
Bredd: 2,0m
Djup: 1,35 m
Omrörda massors djup: 1,0 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 33
Sektion: 24
Kommentar: I schaktet framkom en mindre del av ett kulturlager, som innehöll gödsel och organiskt material.

Sektion 24
Bredd: 2,5 m
Djup: 1,35 m
Ritning: 33
Kommentar: En liten del av ett kulturlager påträffades bestående av gödsel och organiskt material dokumenterades.

Schakt 38
Längd: 6,5 m
Bredd: 1,0–1,5 m
Djup: 0,5–1,2 m
Omrörda massors djup: 1,20 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 34
Sektion: Nej
Kommentar: I schakten påträffades endast omrörda massor till ett djup av 1,2 m.

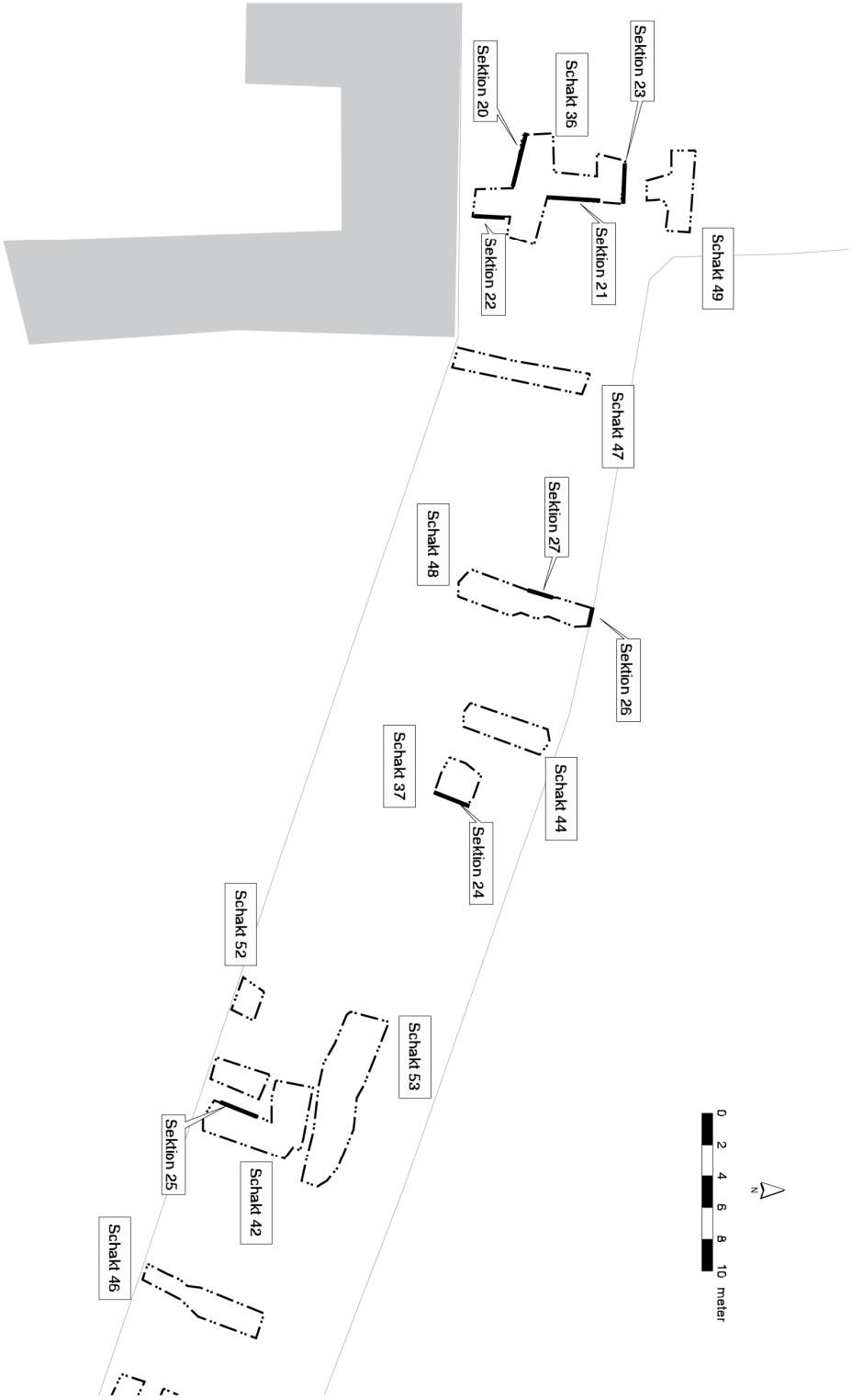

Figur 9. Översikt av de västra delarna av delområde G med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

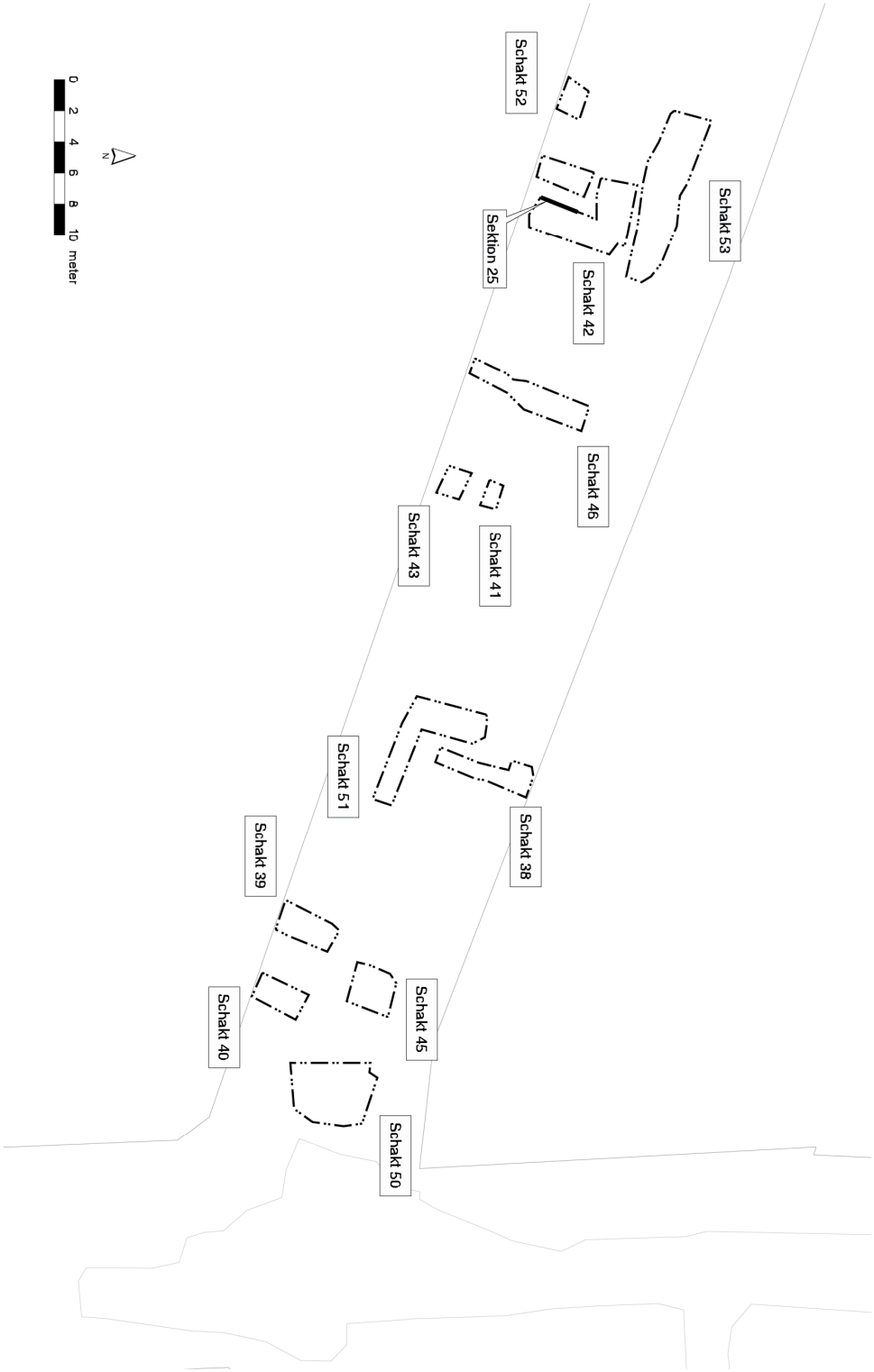

Figur 10. Översikt av de östra delarna av delområde G med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

Schakt 39
Längd: 8,0 m
Bredd: 1,25–2,0 m
Djup: 1,0–1,4 m
Omrörda massors djup: 1,4 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 34
Sektion: Nej
Kommentar: I södra delen av schaktet framkom flera ledningar och rör (ca 1 m under dagens gatunivå). Även i norr var fyllningen omrörd till ett djup på 1,4 m (=schaktbotten).

Schakt 40
Längd: 5,25 m
Bredd: 1,25 m
Djup: 1,2–1,8 m
Omrörda massors djup: 0,7–1,2 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Nej
Ritning: 34
Sektion: Nej
Kommentar: Omrörda massor till ett djup av 1,2 m (=schaktbotten).

Schakt 41
Längd: 1,75 m
Bredd: 1,0 m
Djup: 1,65 m
Omrörda massors djup: 1,5 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 34
Sektion: Nej
Kommentar: Ett medeltida kulturlager påträffades på 1,5 m djup. Ingen sektionsritning upprättades. Över detta fanns endast en recenta fyllnadsmassor.

Schakt 42
Längd: 9,5 m
Bredd: 1,75 m
Djup: 1,6–2,2 m
Omrörda massors djup: 1,0 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Ja
Ritning: 35
Sektion: 25
Kommentar: Sättsand som antyder gatubeläggning ca 1,2 m under dagens gatunivå, samt äldre gödsellager (tjockt)

Sektion 25
Bredd: 5,1 m
Djup: 2,2 m
Ritning: 35
Kommentar: Strax under dagens gatunivå framkom spår efter en gatubeläggning, med sättlager och kullersten, som med största sannolikt anlagts under 1900-tal. Under detta fanns omrörda massor från historisk tid (1800–1900-tal). Ca 1,2 m under dagens gatunivå fanns sättsand. Stratigrafiskt under framkom ett tjockt gödsellager, och under detta en nivå med sand, grus och småsten.

Schakt 43
Längd: 2,0 m
Bredd: 1,75 m
Djup: 1,3 m
Omrörda massors djup: 1,3 (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 34
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet påträffades ett gasrör samt recent fyllning.

Schakt 44
Längd: 5,75 m
Bredd: 1,75 m
Djup: 1,15–1,35 m
Omrörda massors djup: ?
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 33
Sektion: Nej
Kommentar: I mitten av schaktet påträffades ett 0,5–0,55 m tjock gödsellager, drygt 1 meter under dagens gatunivå.

Schakt 45
Längd: 3,75 m
Bredd: 2,75 m
Djup: 1,1–1,7 m
Omrörda massors djup: 1,7 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 36
Sektion: Nej
Kommentar: Endast omrörda massor.

Schakt 46
Längd: 8,5 m
Bredd: 1,25–2,1 m
Djup: 0,9–1,4 m
Omrörda massors djup: 1,4 (allt). Se dock kommentar om yngre murrest.
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 37
Sektion: Nej
Kommentar: Endast omrörda massor. Dock påträffades en mindre del av en tegelmur (1800-tal).

Schakt 47
Längd: 8,5 m
Bredd: 1,0–1,5 m
Djup: 0,6–1,55 m
Omrörda massors djup: 1,0 m (i norr). Allt i övriga delen av schaktet.
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 38
Sektion: Nej
Kommentar: Det mesta i schaktet bestod av omrörda moderna fyllnadsmassor. Längst i norr framkom dock ett gödsellager, ca 1,0 m under dagens gatunivå. Detta överensstämmer med förhållandena i andra schakt i Skomakaregatan.

Schakt 48
Längd: 8,5 m
Bredd: 2,75 m
Djup: 1,4–1,8 m
Omrörda massors djup: 0,4 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Nej
Ritning: 39
Sektion: 26, 27
Kommentar: Det fanns endast omrörda massor i schaktet. Men i schaktväggarna dokumenterades två kulturlager. I norr, i anknytning till befintlig bebyggelse, påträffades spår efter ett murverk, sannolikt från 1700-tal, då det innehöll gult holländskt tegel. Att notera är att det låg på en gråstensmur, som kan vara äldre. I den västra delen av schaktet påträffades äldre lämningar, i form av tjocka gödsellager.

Sektion 26
Bredd: 1,8 m
Djup: 1,6 m
Ritning: 39
Kommentar: De översta 0,7 m i schaktet bestod av omrörda moderna fyllnadsmassor. Under framkom ett medeltida, likaledes omrört, gödsellager. Först 1,5 m ner påträffades bevarade äldre lämningar i form av av tjocka kultulager med gödsel, med inslag av torv och lera.

Sektion 27
Bredd: 1,1 m
Djup: 1,8 m
Ritning: 39
Kommentar: Grundmur bestående av stora grundstenar, nertill, samt gult och rött tegel upp-till (ej i förband). Det gula teglet kan vara av holländskt ursprung och vara tillverkat under 1600- och 1700-talen. Om grundstenarna utgör spår efter en äldre byggnad är inte möjligt att säga.

Schakt 49
Längd: 8,75 m
Bredd: 1,0–3,25 m
Djup: 1,1–1,4 m
Omrörda massors djup: -
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: ?
Ritning: 40
Sektion: 28 (saknas dock)
Kommentar: -

Schakt 50–53.
Den enda dokumentation som gjordes var att mäta in schaktens utbredning.

Uppsummering samt förslag till inriktning av framtida antikvariska åtgärder – delområde G
Bevaringsförhållande var mestadels mindre goda. Generellt sett var de översta 1,0–1,7 m av äldre kulturlager bortschaktade. I två schakt (nr 36 & 48) framkom äldre lämningar redan 0,4–0,5 m under dagens marknivå. I ett schakt (36) schaktades det ner till bottensanden. Här uppmättes ett kulturlagerdjup på 2 m.

Lagerbilden i Skomakaregatan skiljde sig från den i Södergatan. I de nedersta delarna fanns tjocka gödsellager utan mellanliggande sättsands- och gruslager, vilket antyder att området snarare varit kvartersmark än gata. Först längre upp i stratigrafin framkom de karakteristiska sättsandslagren, vilket sannolikt representerar anläggandet av Skomakaregatan. Gatan omnämns först under 1500-talet, och då som strede med betydningen mindre gata eller bakgata (jfr Bager 1977:40 ff). De arkeologiska resultaten har inte kunnat belägga när förändringen ägt rum. Men mot bakgrund av på vilken nivå dessa lager återfanns, bör detta ha skett under senmedeltid eller under början av nyare tid.

Framtida undersökningar i området bör ha inriktningen på att ytterligare belägga förändringen från kvartersmark till gata, att datera denna förändring. En intressant infallsvinkel är också att försöka förstå vad som var anledningen till anläggandet av Skomakaregatan, om detta kan kopplas till andra omstruktureringar av stadsplanen.

Baltzarsgatan – delområde H
Sammanlagt upptogs elva schakt med en yta på cirka 220 m^2 (jfr figur 11–13). Schakten i Baltzarsgatan var generellt sett grundare än de i Söder- och Skomakaregatorna. Arbetena berörde inte den äldre sträckningen av Baltzarsgatan, utan delar av det som tidigare varit kvarteret Ellenbogen samt Timmermansgatan. I ett fyra schakt (58, 61, 62 & 65) framkom bevarade äldre byggnadslämningar, framförallt anlagda under eftermedeltid. Men i de flesta fall framkom inget av antikvariskt värde. Detta berodde till största delen på att det grävdes inom befintliga ledningsschakt, samt att djupen sällan översteg 1,5 meter.

Schakt 55
Längd: 10,75 m
Bredd: 2,25–3,25 m
Djup: 1,7 m
Omrörda massors djup: 1,7 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 42
Sektionritning: -
Kommentar: Schaktet var 1,7 m djupt, och innehöll endast omrörda massor, med inslag av lösfynd i form av tegel, ben, samt keramik (yngre rödgods). I schaktet påträffades flera ledningar, ca 1,0 m ner.

Schakt 56
Längd: 5,5 m
Bredd: 1,4–2,6 m
Djup: 1,2 m
Omrörda massors djup: 1,2 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 43
Sektion: Nej
Kommentar: I schaktet fanns endast omrörda massor.

Schakt 57
Längd: 9,5 m
Bredd: 1,25–2,75 m
Djup: 1,6 m
Omrörda massors djup: 1,6 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 44
Sektion: Nej
Kommentar: Schaktet var 1,6 m djupt. Inga arkeologiska iakttagelser gjordes.

Schakt 58
Längd: 3,5 m
Bredd: 1,0–2,75 m
Djup: 1,7 m
Omrörda massors djup: 0,4 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Ja/Nej
Ritning: 45
Sektion: 30, 31, 32
Kommentar: I ett schakt utanför Baltzarsgatan 23 påträffades rester efter den gårdsbebyggelse som fanns i kvarteret Ellenbogen före det att Baltzarsgatans sträckning år 1908 förlängdes från Djäknegatan fram till dåvarande Timmermansgatan (Ljungberg 1960:40, 93). Dessa bebyggelselämningar bestod av en tegelmur av rödgult tegel. Under denna fanns ett avsatt kulturlager som bestod av gråbrun humös sand som innehöll tegel, träflis, träkol, småsten. I detta påträffades ett kritpipsfragment (MHM 12531:10142) och ett skaft till en trebensgryta av 1600–1700-typ (MHM 12531:10134).

Sektion 30, 31, 32
Bredd: 3,2 m (30, 31)
Djup: 1,6 m (30, 31)
Ritning: 45
Kommentar: Bebyggelse från 1600–1700-talet

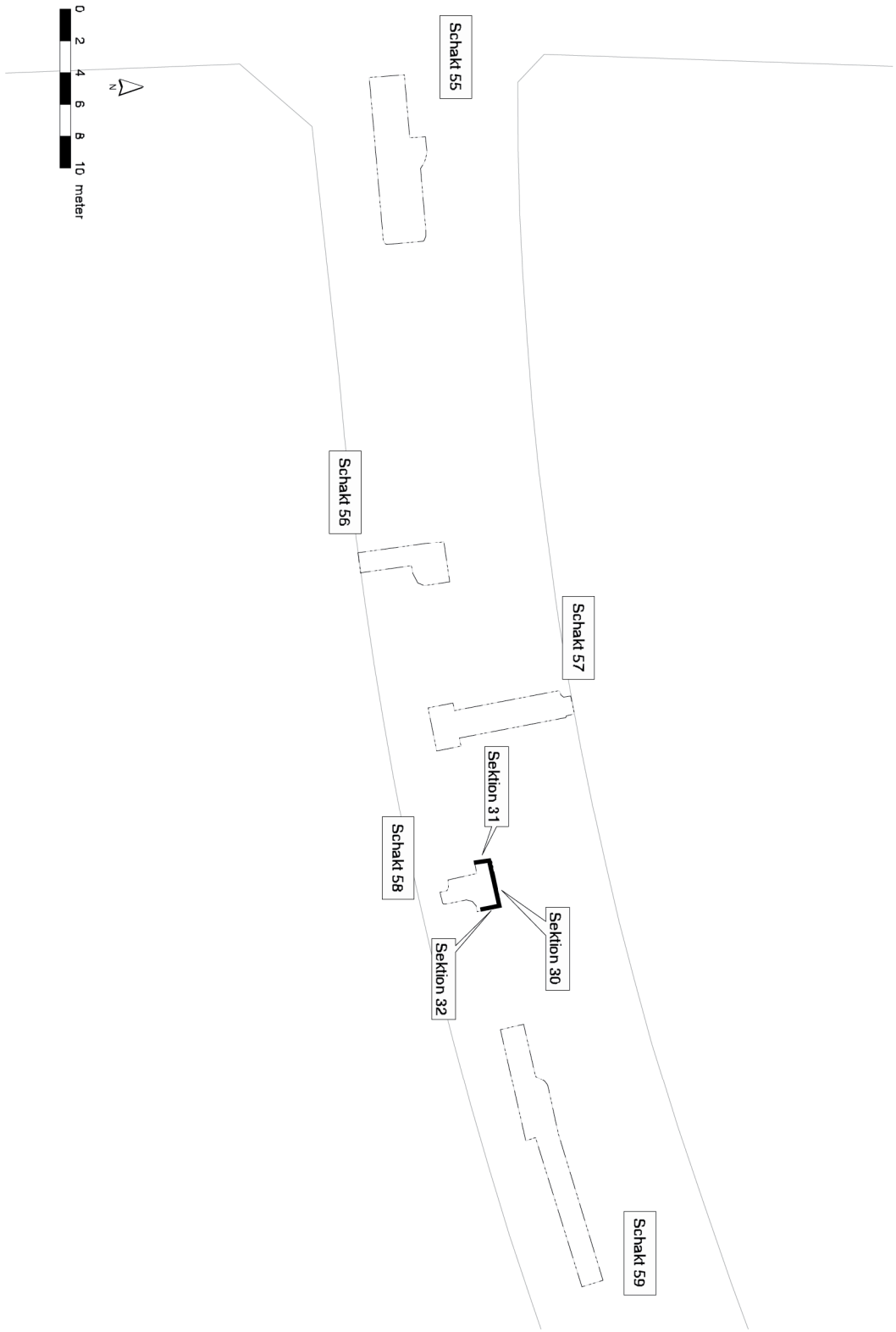

Figur 11. Översikt av de västre delarna av delområde H med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

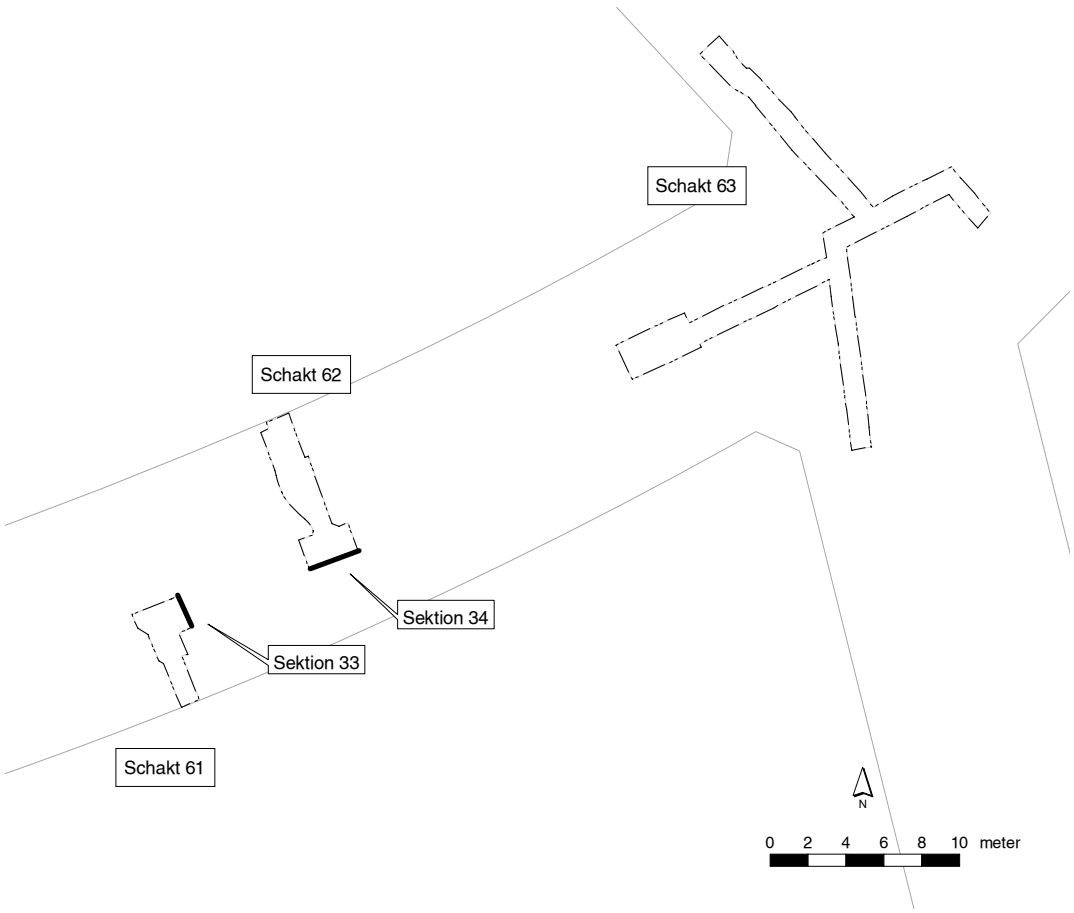

Figur 12. Översikt av de mellersta delarna av delområde H med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

Schakt 59

Längd: 7,25 m
Bredd: 1,5–2,25m
Djup: 1,3 m
Omrörda massors djup: 1,3 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 46
Sektion: Nej
Kommentar: Schaktet var 1,3 m djupt, och i detta fanns endast omrörda massor.

Schakt 60

Längd: 9,5 m
Bredd: 1,4 m
Djup: 2,0 m
Omrörda massors djup: 2,0 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 47
Sektion: Nej
Kommentar: Största djup var 2,0 m, endast omrörda massor.

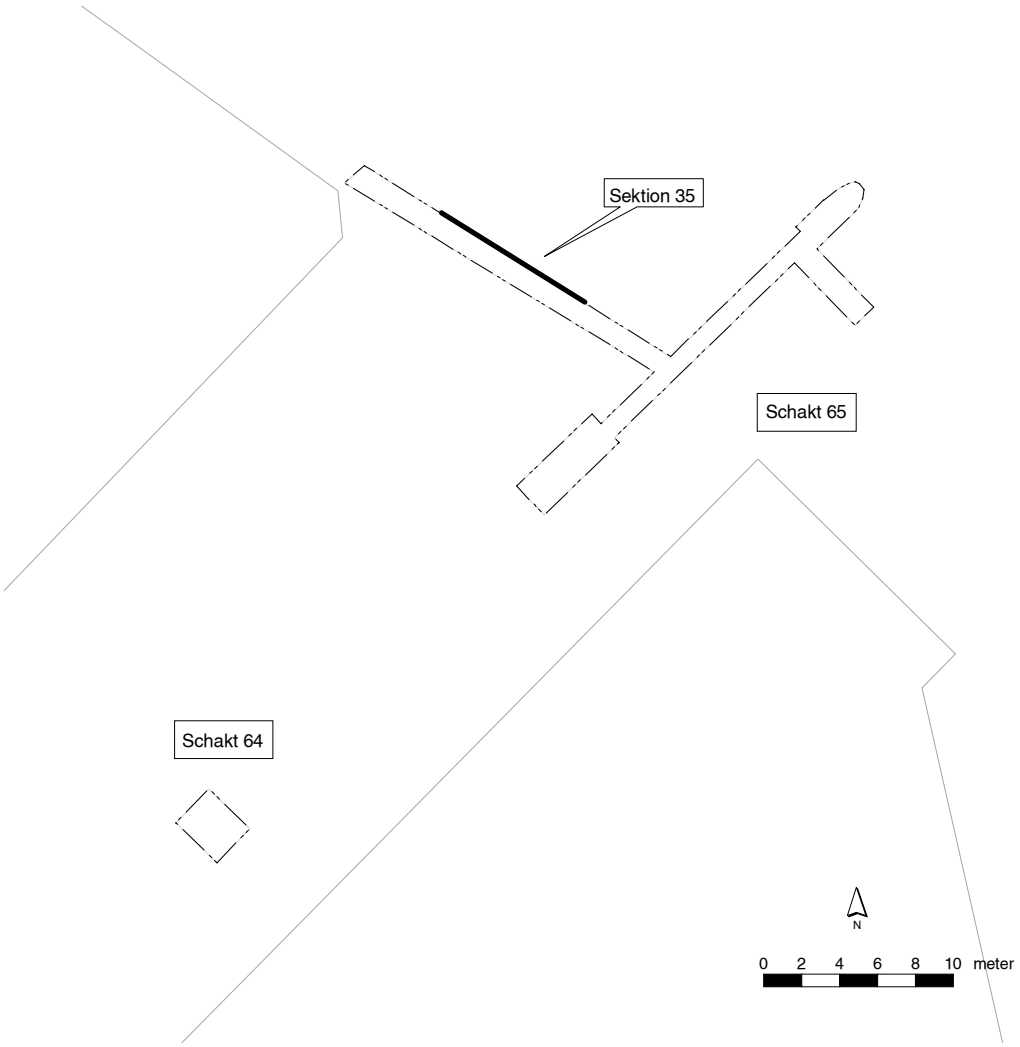

Figur 13. Översikt av de östra delarna av delområde H med schakt och upprättade sektions- och planritningar markerade. Skala 1:400.

Schakt 61
Längd: 3,5 m
Bredd: 1,0–2,75 m
Djup: 1,7 m
Omrörda massors djup: 0,4 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 48
Sektion: 33
Kommentar: I schaktet dokumenterades ett kulturlager som innehöll raseringskomponenter.

Sektion 33
Bredd: 1,6m
Djup: 1,7 m
Ritning: 48
Kommentar: I schaktet utanför Baltzarsgatan 21, vid personalentrén till parkeringshuset Concordia, påträffades rester efter avsatta kulturlager. Lager 1 bestod av omrörda massor efter en nedgrävning för vattenledning. Lager 2 bestod av raseringsmassor. Lager 3 bestod av brungrå kompakt humös sand som innehöll kol, tegelflis, och prickar av pulvriserat trä. I lager 4 (gråbrun humös sand, något sandigare än lager 3, och innehöll tegelflis och kol) påträffades en keramikskärva av 1600–1700-talstyp.

Schakt 62
Längd: 8,0 m
Bredd: 1,0–2,75 m
Djup: 2,0 m
Omrörda massors djup: 0,6 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 49
Sektion: 34
Kommentar: Bevarat kulturlager i schaktväggen

Sektion 34
Bredd: 2,7m
Djup: 1,5 m
Ritning: 49
Kommentar: I schaktet utanför Baltzarsgatan 21A dokumenterades sammanlagt tretton lager som framförallt tillkommit under eftermedeltid.

Schakt 63
Längd: Sammanlagt 41,0 löpmeter
Bredd: 1,25–1,5 m
Djup: 1,6 m
Omrörda massors djup: 1,6 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 50
Sektion: Nej
Kommentar: -

Schakt 64
Längd: 3,0 m
Bredd: 2,5 m
Djup: 1,4 m
Omrörda massors djup: 1,4 m (allt)
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 51
Sektion: Nej
Kommentar: Endast ett schakt togs upp i detta område. Det var relativt litet och bara 1,4 m djupt. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Schakt 65
Längd: 37,0 löpmeter
Bredd: 1,0–2,0 m
Djup: 1,3–1,9 m
Omrörda massors djup: 1,2 m
Undergrunden: -
Bebyggelse/gatunivåer: Nej/Nej
Ritning: 52
Sektion: 35
Kommentar: I det schakt som togs upp i korsningen påträffades inga rester efter någon gatubeläggning, och inte heller av någon vallgrav. Detta stämmer bra överens med tidigare kunskap att stadsgraven finns att söka söder om Baltzarsgatan. Endast i den delen av schakten som löpte ut i Snapperupsgatan påträffades bevarade kulturlager.

Sektion 35
Bredd: 8,0 m
Djup: 1,7 m
Ritning: 52
Kommentar: I schaktväggen dokumenterades två större stenar som var belägna i fyllningsmassor, cirka 0,8 meter från gatunivå. Dessa stenar kan eventuellt ha grävts upp vid tidigare ledningsgrävningar och kan härröra från bastion Göteborg. I övrigt påträffades endast mindre rester av två avsatta kulturlager. I lager 1 (brun sandig lera med inslag av gödsel, bränt trä, tegelflis samt tegelbrockor) kom keramik av 1600–1700-talstyp. I lager 2 (brungrå sandig lera med inslag av kol, bränt trä och tegelbrockor) kom ett fragment av pottkakel av 1500-talstyp. I övrigt påträffades inget som närmare kan datera lagren.

Uppsummering samt framtida antikvariska åtgärder i Baltzarsgatan – delområde H

Bevaringsförhållandena var mestadels dåliga. Djupet på de moderna fyllnadsmassorna uppgick mestadels till mellan 1 till 1,7 meter och omfattade ofta hela schaktdjupet. I tre schakt (58, 61 & 62) fanns äldre lämningar redan 0,4–0,6 m under marknivån. I ytterligare ett schakt (65) fanns bevarade kulturlager i schaktväggen på 0,8 meters djup.

Schakten belägna längst i väster (nr 55–63) omfattade äldre kvartersmark. Området var fram till år 1908, då den nuvarande Baltzarsgatans sträckning anlades, delar av kvarteret Ellenbogen. Arkeologiska undersökningar det i sydost be-lägna grannkvarteret Höken visar att området fram till mitten av 1400-talet fungerade som ängsmark och att strandkanten fanns ca 50 m söder om det nu aktuella området (Siech 1992). Den äldsta kända vallgraven påträffades ett fåtal meter söder om Baltzarsgatans sträckning, i kvarteret Concordia (Carlberg-Kriig 2003). Omständigheterna vid undersökningen var tyvärr sådana att vallgravens ålder inte kunde beläggas. Någon gång under perioden från slutet av 1400-talet och första halvan av 1500-talet utvidgas stadsområdet, varpå en ny vallgrav grävs ca 7 m söder om den gamla. Under 1700-talet förstärks åter stadens befästningar. Bastion Göteborg anläggs i de södra delarna av det som i dag är kvarteret Concordia.

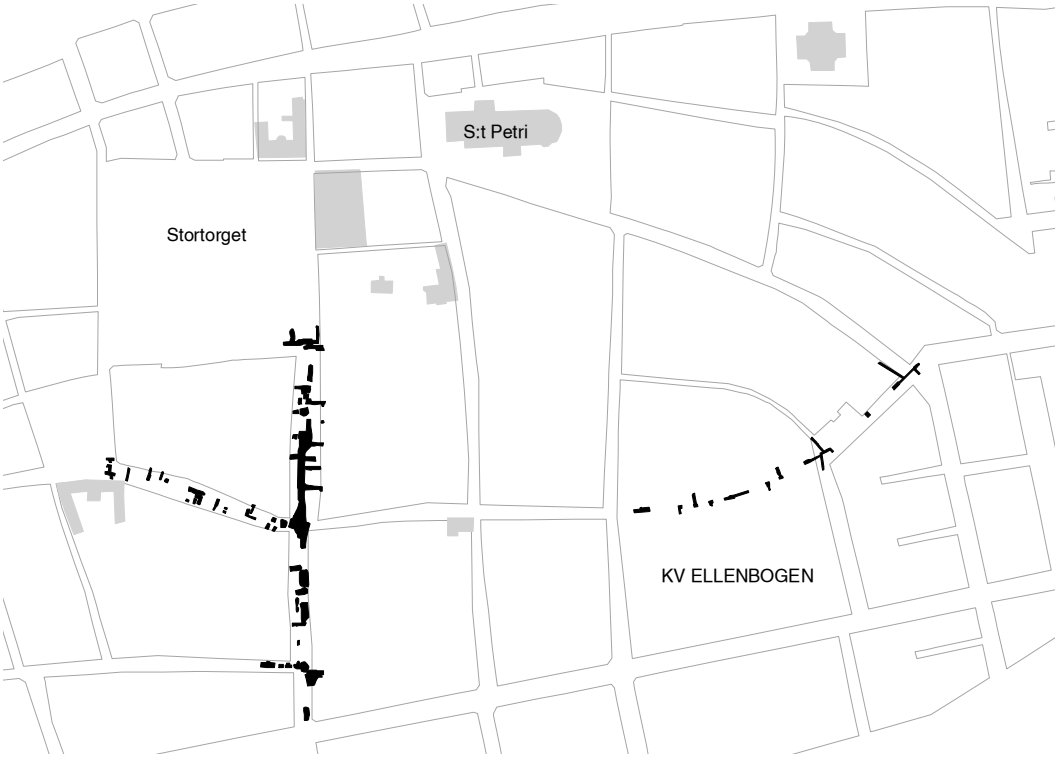

Figur 14. Översikt av schakten och utbredningen av kvarteret Ellenbogen före Baltzarsgatans förlängning år 1908 .

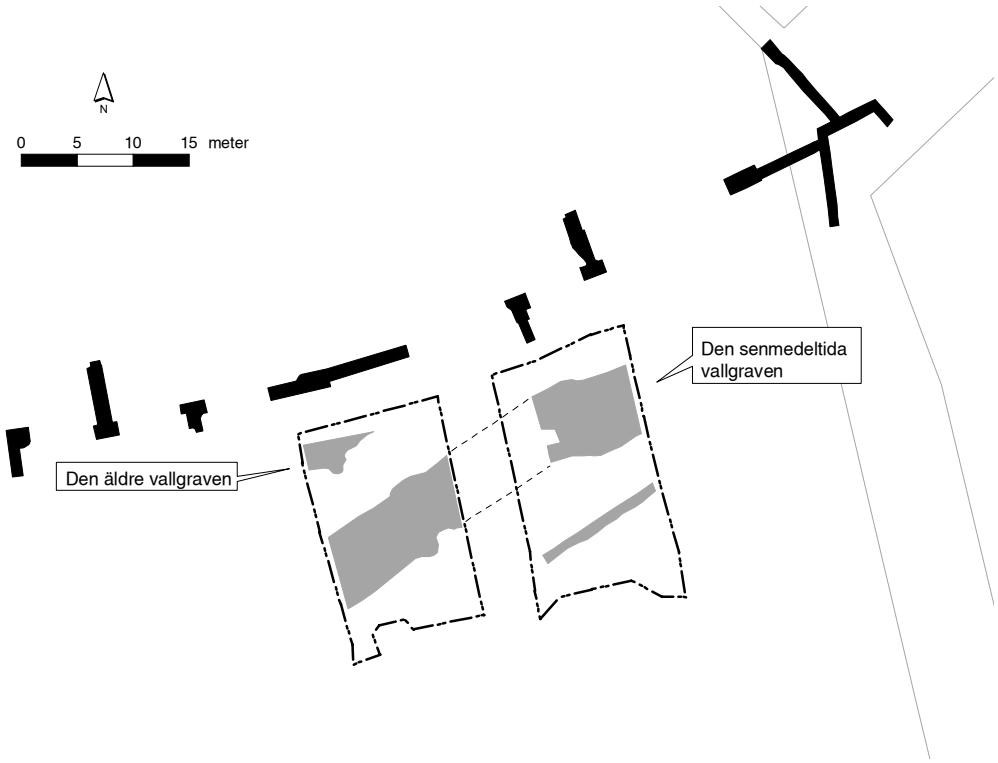

Figur 15. Schakten i Baltzarsgatan och de äldre vallgravarnas utbredning (grå skraffering) enligt en undersökning i kvarteret Concordia (Carlberg-Kriig 2003).

Utvärdering

Bevaringsförhållanden

Sammanlagt grävdes 65 schakt; 35 upptogs i Södergatan, 17 i Skomakaregatan, tre i Per Weijersgatan samt tio i Baltzarsgatan. Bevaringsförhållandena var högst varierande. Många av schakten grävdes inte grävdes ner till bottensanden. I de flesta fall grävdes det också i befintliga schakt, vilket många gånger innebar att äldre lämningar endast fanns bevarade i schaktväggarna. Äldre lämningar fanns bevarade i 29 av schakten, eller i närmare 43 % av fallen. Tjockleken på kulturlagren uppgick som mest till 1,7 m, men var vanligen ca 1 m.

I Södergatan fanns äldre lämningar bevarade i sexton av schakten. Kulturlagertjockleken uppgick som mest till 1,5 m, men vanligen omaffate lagren ca 1 m. I de schakt som inte grävdes ner till bottensanden kan kulturlagertjockleken vara större, uppskattningsvis, utifrån äldre uppmätningar av bottensandens nivå, upp till 2,75 m. I Södergatans nordöstra delar (schakt 1), och i korsningen mot Baltzargatan och Skomakaregatan (schakt 11), fanns naturliga sänkor i den ursprungliga topografin, liknande de som tidigare påträffats i de östra delarna av stadsområdet. I den nordöstra delen påträffades en planka i de nedersta lagren, som även innehöll rikligt med träflis, växtdelar, m.m. Detta visar på att det finns bra bevaringsförhållanden för organiskt material.

I Skomakaregatan fanns äldre lämningar bevarade i sex av schakten, kulturlagertjockleken uppgick som mest till 1,4 m. I resten av schakten fanns endast moderna fyllnadsmassor. I ett av schakten i Per Weijersgatan fanns lämningar, där uppgick kulturlagertjockleken till 0,4 m. I Baltzarsgatans tio schakt fanns lämningar bevarade tre av schakten. Kulturlagertjockleken uppgick som mest till 1,7 meter.

Tyvärr har tolkningen av lämningarna försvårats av omständigheterna vid schaktningsövervakningar. Dokumentationsarbetet bestod mestadels av att upprätta sektionsritningar. Sällan gavs det möjlighet att gräva ut lämningarna och att upprätta planritningar. Metodiken (maskinschaktning under antikvarisk övervakning) har medfört att ett förhållandevis litet fyndmaterial tillvaratagits, och att detta inte kunnat knytas till de respektive stratigrafiska enheterna.

Detta har medfört att det utifrån sektionsdokumentationen varit möjligt att få en uppfattning om de stratigrafiska sekvenserna, men inte om lämningarnas rumsliga utbredning, funktion och datering.

En stor del av de berörda gatorna ytor blev uppgrävda i samband med den föreliggande undersökningen/övervakningen. Därtill pågår kontinuerligt liknande arbeten i gatumarken inom det äldre stadsområdet. För att få ny kunskap om mer kvalitativa frågeställningar kring gatornas utbredning, kronologi, etc, rekommenderas att framtida förändringsarbeten föregås av mer ambitiösa arkeologiska insatser, bl.a. i form av plandokumentation och handgrävning av äldre lämningar.

Gatumark, kvartersmark och bodar

Vid undersökningen gjordes flera iakttagelser kring förhållandena mellan gatu- och kvartersmark. I de norra delarna av Södergatan, påträffades begränsningen mot den kvartersbebyggelse som fanns i det område som idag är Stortorget. Kompletteras resultaten med iakttagelser vid tidigare undersökningar bör Södergatan (Carlberg-Kriig & Nilsson 2005) ha varit mindre bred och avsmalnande i dess norra delar, från Stortorget till korsningen mot Kansligatan och Kyrkogatan.

Längs med Södergatans östra sida har bebyggelselämningar påträffats på tre platser (schakt 1, 10 & 11). Om detta skulle vara rester efter kvartersbebyggelse skulle gatan vara betydligt smalare än idag. Men det förefaller vara troligare att lämningarna representerar bodar. På de två mest nordligt belägna platser där sådana lämningar framkommit (schakt 1 & 11) fanns nämligen gatans bärlager

och sättsandslager under bebyggelselämningarna. Detta talar för att byggnaderna anlagts på gatumark, och att det rört sig om lättare bodkonstruktioner. Eftersom Södergatan under äldre tid fungerade som torggata bör det ha funnits bodar längs med gatuliven på samma sätt som längs med Adelgatan. I de södra delarna, vid korsningen mot Per Wiejersgatan (delområde E) förefaller däremot bebyggelselämningar representera stationär kvartersbebyggelse. I stratigrafin fanns en tydlig gräns mellan de lämningar som representerar gatumark, och de som kan knytas till bebyggelse. Södergatan smalnade med andra ord av även i de södra delarna.

Även i Per Wiejersgatan framkom rester efter byggnader av permanent karaktär (schakt 67). Här rörde det sig om kraftiga fundament till ett större hus, som förmodligen haft gaveln ut mot Södergatan. Resultaten pekar antingen mot att gatan haft en bredd motsvarande hälften av vad den är idag, eller att den varit belägen något längre söderut.

I delar av de västra delarna av Skomakaregatan (delområde G), i det mest väldokumenterade schaktet (schakt 36; sektion 21–22), fanns tjocka gödselbemängda bärlager nederst mot bottensanden. I andra delar påträffades ett grusigt lager längst ned mot bottensanden (sektion 20), vilket skulle kunna ha fungerat som gatunivå. Men i den övre halvmetern av de bevarade lämningarna, i hela schaktet, fanns den karakteristiska lagerbilden med relativt tjocka bärlager varvade med tunna sättsandslager. Möjligen skulle detta kunna tyda på att Skomakaregatan inledningsvis haft en annan sträckning, längre söderut i det som nu är kvarteret Gyllenstjärna. De nedersta bärlagren i de norra delarna av schaktet skulle då härröra från bebyggelsen i det kvarter som fanns på nuvarande Lilla Torg. Först senare, att döma av det fåtaliga fyndmaterialet som tillvaratogs i gatulagren – någon gång under senmedeltid, fick Skomakaregatan sin nuvarande mer nordliga sträckning.

Gatornas konstruktion

De stratigrafiska sekvenserna i de äldre gatumiljöerna karakteriseras mestadels av sättsands- och bärlager samt bevarade gatubeläggningar. Bärlagren hade stor andel av gödsel. I dessa lager fanns även raseringskomponenter i form av tegelskrot, samt avfall som djurben, keramik, etc.

Det kunde också konstateras att övriga fyllnadskomponenter, även vad gäller själva gatubeläggningarna, varierade utifrån aktiviteter på de intilliggande tomterna. Det bästa exemplet på detta var att den rikliga förekomsten av slagg i de västra delarna av Södergatan (schakt 3, 11), invid en smedjetomt i de östra delarna av kvarteret Oscar. Dessa iakttagelser stämmer väl med skrivningar i Christian II stadslag från 1520-talet (se Christian II:s kiöbstadslov 1824, artikel 71). I denna statueras att det var respektive tomtinnehavare som hade ansvar för gatuhållningen framför tomten och fram till gatans mitt. Undersökningsresultaten indikerar, eftersom smedjan användes under 1300- och 1400-talet, att denna lagstiftning faller tillbaka på en äldre praxis.

På flera platser i det äldre gatunätet har man kunnat konstatera att den äldsta gatubeläggning har varit knaddersten lagts direkt på bottensanden. Detta är bl.a. fallet i den gamla Adelgatan (inkluderande nuvarande Väster- och Östergatorna) och Engelbreksgatan. Sådan beläggning framkom i de bredaste partierna i Södergatan (schakt 11) samt i de östra delarna av Skomakaregatan (schakt 36; jfr ovan). Ingenstans där detta dokumenterades fanns äldre lämningar, vilket skulle kunna innebära att det varit fråga om primära och planlagda gator.

I Södergatan framkom mellan tre och sex olika gatunivåer. Flest nivåer fanns i korsningen med Baltzarsgatan och Skomakaregatan. Möjligen beror detta på att det funnits sättningar i gatan. Längst ner i schaktet fanns ett tjockt gödselbemängt bärlager vilket antyder att det funnits en naturlig svacka i terrängen på denna plats. Liknande förhållande har konstaterats längre norrut på Södergatan (schakt 1). Här framkom en träplanka som möjligen fungerat som broläggning över de porösa lagren i svackan.

Sättlagren förändras över tid. I de äldre delarna fanns mer humösa och grusiga lager, vars gränser gentemot underliggande bärlager bitvis var otydliga och övergående. Högre upp i stratigrafin fanns sjösandsliknande sandlager nästan utan något organiskt material. Liknande lager har påträffats runt om i det äldre stadsområdet, bl.a. på Stortorget, och har kopplats samman med de gatuförbättringar som initierades av rådet och borgmästaren Hans Michelsen under 1520-talet. Möjligen talar den upprepade förekomsten av flera sådana nivåer att sådana förbättringar initierats tidigare. Sättsandslagren tyder även på en förändring av gatubeläggningarna, från knadder till traditionella stenläggningar. När detta har ägt rum är p.g.a. avsaknad av daterbart fyndmaterial är omöjligt att precisera.

Bebyggelsen i kvarteret Ellenbogen

Schaktningarna i Baltzarsgatans östra delar omfattade ett område som fram till 1600-talet legat nära eller i det absoluta närområdet till de äldsta kända södra gränserna för stadsområdet, och fram till början av 1900-talet utgjorde de inre delarna av kvarteret Ellenbogen. Resultaten från schaktningsövervakningarna visar att det bitvis finns förhållandevis bra bevaringsförhållanden. De byggnadslämningar som framkom i några av schakten (58, 61 & 62) är anmärkningsvärda. Om dateringarna stämmer visar detta på att området dels bebyggts mycket snart efter att staden utvidgats, dels att denna bebyggelse legat mycket nära befästningarna. I grannkvarteren Concordia och Höken bebyggdes inte de utvidgade områdena förrän under 1800-talet. I de östra delarna av Baltzarsgatan framkom endast fragmentariskt bevarade bärlager och grundstenar som möjligen kan knytas till kvarteret Rundelen. Någon närmare information om datering eller utbredning kunde inte konstateras.

Referenser

Litteratur

Andersson-Koverberg, C. 1982. Invid Söderport. *Malmöya. Glimtar ur historien. Nr 2.* Malmö, s. 4–13.

Andersson, C. 1984. Utgrävningen. *Malmöya. Glimtar ur historien. Nr 3.* En presentation av utgrävningarna i Kv. Claus Mortensen. Malmö, s. 21–31.

Andersson, C. 1986. Lager för lager. *Malmöya. Glimtar ur historien. Nr 4.* En presentation av fyndmaterialet från Kv. Söderport, s. 6–10.

Bager, E. 1977. *Strövtåg i tid och rum. Malmöhistoriska skisser*. Modéer, K. Å. (red.). Malmö.

Balic, I. 2006. Massor med avfall. Hållplatser på vägen till köpstad. *Liljan – om arkeologi i en del av Malmö.* Larsson, S. (red.). Stockholm/Malmö, s. 216–229.

Bender, B. 1999. *Gator i Malmö. Gator, parker och stadsdelar i Malmö från 1300-talet till vår tid*. Malmö: Bäcklunds Boktryckeri.

Billberg, I. 1993. Det reglerade marknadsområdet. *Elbogen 1993. Malmö fornminnesförenings årsskrift 1993*. Malmö, s. 116–127.

Björhem, B. 1992. Kv Storken. Ytterligare en undersökt del av 1600-talets befästningsverk. *Arkeologi i Malmö. En presentation av ett antal undersökningar utförda under 1980-talet. Rapport nr 4.* Ödman, C. (red.). Malmö museer. Malmö.

Christian II:s kiöbstadslov, 1824. Samling af gamle Danske love udgivne med Indledninger og anmærkninger og tildells med obersættelse af J. L. A. Kolderup-Rosenvinge. Fjerde del. 1824. Christian II:s världsliga ordonnanser. Kjøbenhamn, s. 71–133.

Einarsen, C. 2002: Kyrkogård och kapell. *Malmöya* 7. S:t Jörgen mitt i medeltiden. Malmö, s. 15–22.

Isberg, A. U. 1923. *Handbok med uppgifter och förklaringar till A U Isberg S:rs historiska karta över Malmö stad av år 1875.* Malmö.

Ljungberg, L. 1960. *Gatunamnen i Malmö*. Malmö

Malmö Kulturmiljö – årsredovisning 2005., 2006. Undersökningar 2005: Medeltida husgrunder och gravar på Stortorget. Tegnér, M. (red). Malmö Kulturmiljö. Malmö, s. 22–23.

Malmös kartor. Från 1500-talet till idag. 2003. Tykesson, T. (red.). Lund.

Rosborn, S. 1974. Malmös medeltida topografi. *Kring Malmöhus. Årsbok från Malmö Museum 1973–74*. Malmö, s. 147–156.

Rosborn, S., 1984. Malmö. *Den medeltida staden och dess omland.* Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer Rapport Medeltidsstaden 67. Stockholm.

Siech, S. 1992. Kv Höken – en befäst del av det gamla Malmö. *Arkeologi i Malmö. En presentation av ett antal undersökningar utförda under 1980-talet. Rapport nr 4.* Ödman, C. (red.). Malmö museer. Malmö.

Vetenskapligt program för Malmö Kulturmiljö. Den arkeologiska verksamheten. 2001. Rudebeck, E., Ödman, C., Samuelsson, B-Å. & Högberg, A. (red.). Malmö Kulturmiljö. Malmö.

Opublicerat material

Andersson, C. 1977. Arkeologisk undersökning i kv Oscar. MHM 5989. Arkiv nr 48:10.

Andersson, C. 1982. Arkeologisk undersökning på Drottningtorget. MHM 6540, Arkiv nr G 08:06.

Andersson, C. 1983. Arkeologisk undersökning i Kv Claus Mortensen. MHM 6525. Arkiv nr 48:10.

Carlberg-Kriig, A. 2003. Slutundersökning i kv. Concordia. MK 119. Arkiv nr. G 17:06. Rapport under bearbetning.
Carlberg-Kriig, A. & Nilsson, H. 2005. Arkeologisk förundersökning på Stortorget. MK 288. Arkiv nr G 65:45. Rapport under bearbetning.
Ingwald, J. 2005. Arkeologisk förundersökning i Baltzarsgatan. MK 248. Arkiv nr G 05:14.
Kling, J. 1993. Arkeologisk förundersökning i Södergatan. MHM 7804. Arkiv nr G 67:05.
Lindgren-Hertz, L. 1985. Arkeologisk undersökning i kv. Gyllenstjärna. MHM 6846. Arkiv nr 61:12.
Nyberg, T. 1981. Arkeologisk förundersökning i Baltzarsgatan. MHM 6375. Arkiv nr G 05:05.
Nyberg, T., 1982. Arkeologisk förundersökning i Baltzarsgatan. MHM 6492. Arkiv nr G 05:06.
Persson, G., 1986. Antikvarisk kontroll i Per Weijersgatan. MHM 6930. Arkiv nr G 52:02.

Muntliga uppgifter

Chatarina Ödman, 1:e antikvarie, Malmö Kulturmiljö
Olle Heimer, antikvarie Malmö Kulturmiljö

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer: 220-32264/98
Malmö Kulturmiljös diarienummer: ..... KN-KFÖ 2007/2782-731
Inventarienummer: ..... MHM 12531
Arkivnummer: ..... G 005:12 (Baltzarsg); G 052:04 (Per Weijersg); G 059:07 (Skomakareg) & ..... G 067:07 (Söderg)

Län: ..... Skåne
Kommun: ..... Malmö
Socken: ..... Malmö stad
Fastighet: ..... Baltzarsgatan, Per Weijersgatan, Skomakaregatan och Södergatan
Fornlämningsnummer: ..... Malmö stad, fornlämning 20

Ekonomiska kartans blad: 2C:23
Koordinatsystem: ..... Malmö stad
X koordinat: 6167
Y koordinat: 1323
M ö.h.: ..... 1,35–4,10 m ö.h.

Fältarbetstid: 990112–990324
Antal arbetsdagar: 52
Antal arkeologtimmar: 480

Exploateringsyta: ..... 1 829 m^2
Övervakad yta: ..... 1 829 m^2

Platschef: ..... Nina Norha
Personal: ..... Nina Norha & Olle Heimer
Uppdragsgivare: ..... VA-verket i Malmö, Sydgas, Telia

Årets rapporter

Lista över utgivna rapporter inom Malmö Kulturmiljös rapportserie – Enheten för Arkeologi Rapport:

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:001
Anna Andreasson
Trädgårdsarkeologisk undersökning 2006. Lusthuskullen på Katrinetorp. Trädgårdsarkeologisk undersökning i den engelska parken. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:002
Bo Friman
Arkeologisk förundersökning 2006. Undersökning av stolphålskonstruktion. Bunkeflostrand 1:94 ½. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:003
Karin Lövgren
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2006. Tygelsjö kyrka. Inför anläggande av nytt åskledarsystem för Tygelsjö kyrka. Tygelsjö socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:004
Joakim Frejd
Mätningsuppdrag 2006. Malmöhus slott, borggården. Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:005
Petra Lundström & Daniel Serlander
Kompletterande arkeologisk slutundersökning 2005. Läplantering vid Ohlsgård. Undersökning av en urnegrav samt delar av gård 15 i Fosie by, RAÄ 95. Fosie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:006
Per Jansson
Arkeologisk förundersökning 2006. Transportväg Lindängelund. Kompletterande förundersökning inför anläggandet av transportväg. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:007
Johan Ingwald
Kv. Sågen 3–4. Undersökning av vallgrav och lämningar efter en bro inom fornlämning 20. Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:008
Olle Heimer och Jenny Persson
Arkeologisk förundersökning 2006. Lockarps bytomt. Lockarp 31:1. Lockarps socken i Malmö stad, Skåne län

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:009
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2005. Östergatan. Dokumentation i samband med ledningsdragning för bredband. Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:010
Ingvar Mårald
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1995–96. Baltzarsgatan/Djäknegatan. Dokumentation i samband med omläggning av VA-nätet. Malmö stad, RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:011
Ingvar Mårald
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1996. Västergatan/Lilla Bruksgatan. Dokumentation i samband med utbyggnad av Fjärrvärmenätet. Malmö stad, RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:012
Anna Carlberg-Kriig & Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2005. Landbygatan och Engelbrektsgatan. Dokumentation i samband med utbyggnad av fjärrvärmenät. Malmö stad, RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:013
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2004. Jöns Filsgatan och Engelbrektsgatan. Dokumentation i samband med ledningsdragning. Malmö stad, RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:014
Patric Ifverson
Arkeologisk förundersökning 2006. Dösemarken. Fastigheten Limhamn 155:355. Hyllie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:015
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2006. Skanör 23:2, Östra Kyrkogatan och Slottsgatan. Dokumentation i samband med avloppsgrävning, RAÄ 14. Skanör socken i Vellinge kommun, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:016
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2005. Södra Förstadsgatan, Storgatan, Kaptensgatan m.fl. Dokumentation i samband med ledningsarbeten. Malmö stad, RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:017
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2006. Stadens entré. Dokumentation i samband med byggnation. Malmö stad, RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:018
Katja Tuominen & Helene Koch
Arkeologisk slutundersökning 1999. Svågertorps industriområde. Delområde M, N, O, Q & R. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:019
Hanna Dahlström & Therese Nilsson
(med bidrag av Torbjörn Brorsson)
Arkeologisk slutundersökning 2006. Sulegården – Hyllie bytomt. En senmedeltida och tidigmodern gård inom RAÄ Hyllie 20:1. Hyllie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:020
Nils Björhem
Arkeologisk utredning steg 1, 2007. Utbyggnadsområdet Vintrie. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:021
Kristian Brink, Karina Hammarstrand Dehman & Ellen Stamm Forssblad
Arkeologisk förundersökning 2006. Bunkeflostrand 15:1. Palissadanläggning från mellanneolitikum. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:022
Petra Lundström
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2005 Falsterbo 9:82. Nybyggnation inom fastighet Falsterbo 9:82, RAÄ 15 Falsterbo socken i Vellinge kommun, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:023
Per Jansson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2007. Elkabel längs Naffentorpsvägen. Nedgrävning av elkabel från Lillgrund. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:024
Ingvar Mårald
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2001. Norregatan och Norregränd. Dokumentation i samband med rörläggning. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:025
Ingvar Mårald
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2002. Kv. Gyllenstjärna 27. Dokumentation i samband med markexploatering. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:026
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2000. Residensets källare. Dokumentation i samband med sänkning av golv. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:027
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2000. Gråbrödersgatan. Dokumentation i samband med ledningsdragning för fjärrvärme. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:028
Olle Heimer
Arkeologisk utredning 2006. Citytunneln – delprojekt järnväg. Arkeologisk utredning vid Lockarps by inom område 1, 2, 4 och 5. Lockarps socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:029
Fredrik Grehn
Arkeologisk slutundersökning 2006. Nummersjuvägen. Inför byggandet av villaområde. Södra Sallerup socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:030
Ilona Carlson
Arkeologisk slutundersökning 2004. Hyllie 4:2 & 4:3. Etapp 1 delområde A. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:031
Kristina Gidlöf
Arkeologisk utredning steg 1, 2007. Utbyggnadsområde Glostorp. Utredning inför anläggande av tågserviceområde m.m. Glostorps socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:032
Kristina Gidlöf
Arkeologisk utredning steg 1, 2007. Nya väg 101. Utredning inför utbyggnad av väg 101, södra delen. Glostorps socken i Malmö stad, Arrie socken i Vellinge kommun, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:033
Per Jansson
Arkeologisk slutundersökning 2006. Söder om Hammars park – en arkeologisk undersökning vid Järavallen. Hyllie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:034
Jan Kockum & Jenny Persson
Arkeologisk slutundersökning 2000–2001. Hyllie IP – undersökning med anledning av anläggande av idrottsplats m.m. på Hyllie medeltida bytomt, Hyllie 155:91 och 156:8. Hyllie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:035
Mona Olsson
Arkeologisk slutundersökning 2005. Härdområde från äldre järnålder – inom Käglinge 5:24. Glostorps socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:036
Tobias Johansson
Arkeologisk förundersökning 2006. Gyllins trädgård – utökning av detaljplaneområde. Husie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:037
Eva Lindhé
Arkeologisk förundersökning 2007. Burlövs Egna Hem – inför planerad utbyggnad. Burlövs socken i Burlövs kommun, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:038
Eva Lindhé
Arkeologisk förundersökning 1998. Nya Lockarpsvägen. Lockarp socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:039
Eva Lindhé
Arkeologisk förundersökning 1997 & 1998. Grundvattensänkning. Ledningsdragning för grundvattensänkning längs Öresundsförbindelsen. Bunkeflo & Glostorps socknar i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:040
Mona Olsson
Arkeologisk förundersökning 2006. Oxieledningen – RAÄ 28:1 Oxie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:041
Therese Nilsson
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2007. Repslagaregatan – Dokumentation i samband med ledningsdragning för fjärrvärme. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:042
Kristina Gidlöf
Arkeologisk utredning 2007. Östra Sjukhuset 2 – Fäladsmarken. Malmö socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:043
Mona Olsson
Arkeologisk förundersökning 2006. Bro över Östra Hamnkanalen. Norra Vallgatan. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:044
Petra Lundström
Arkeologisk för- och slutundersökning 2005. Höllviken 23:7 – nybyggnation till Ängdala skolor. Rängs socken i Vellinge kommun, Skånelän.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:045
Therese Nilsson
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2007. Lilla Nygatan och Södra Promenaden – Dokumentation i samband med ledningsdragning och förstärkning av elnätet. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:046
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1998. Storgatan, Södra Förstadsgatan och Regementsgatan – Dokumentation i samband med ledningsdragning och förstärkning av elnätet. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:047
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2001. Brogatan – Dokumentation i samband med rörläggning. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:048
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1982. Turbinen – Dokumentation i samband med fjärrvärmearbeten. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:049
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1998. Östergatan – Dokumentation i samband med VA-verkets markarbeten. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:050
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1998. Carl Gustafs väg – Dokumentation i samband med ledningsdragning och ombyggnad av VA-nätet. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:051
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 1998. Djäknegatan – Dokumentation i samband med utbyggnad av fjärrvärmenätet. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:052
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2001. Västergatan – Dokumentation i samband med VA-ledningsrenovering. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:053
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2000. Kv. Josefina 6 – Dokumentation i samband med ledningsdragning. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:054
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2006. Bredband i Malmö – Dokumentation i samband med bredbandsutbyggnad. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:055
Therese Nilsson
Förundersökning i form av schaktningsövervakning 2007. Gustav Adolfs torg – Dokumentation i samband med markarbeten. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:056
Therese Nilsson
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning 2007. Fersens bro–Slottsgatan – Dokumentation i samband med ledningsarbeten. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:057
Joakim Frejd
Arkeologisk utredning 2007. Arlöv 20:58 – Arkeologisk utredning inför bostadsbyggnation. Burlöv socken i Burlövs kommun, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:058
Joakim Frejd
Arkeologisk förundersökning 2007. Flundran 2 – Schaktningsövervakning inför byggandet av ny hovrättsbyggnad. Malmö stad RAÄ 20 och RAÄ 109, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:059
Joakim Frejd
Arkeologisk förundersökning 2007. Scylla 3 – Schaktningsövervakning inför byggande av ny kontorsbyggnad. Malmö stad RAÄ 20, 107 och 108, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:060
Olle Heimer
Arkeologisk slutundersökning 2006. Almdala – fastigheten 6:1. Lockarps socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:061
Anne Carlie, Bo Friman & Bo Strömberg
Arkeologisk slutundersökning 2006. Gyllins trädgård – område A, D och E. Husie socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:062
Ulf Sandén
Arkeologisk slutundersökning 1999 och schaktningsövervakning 2002. Vintriediket. Bunkeflo socken i Malmö stad, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:063
Morten Steineke
Arkeologisk utredning 2007. Lockarps gocartbana – utfyllnad för bullervall. Lockarps socken i Malmö kommun, Skåne län.

Enheten för Arkeologi Rapport 2007:064
Olle Heimer, Ingvar Mårald, Ulrika Sjöstrand & Joakim Thomasson
Det äldre gatunätet i Malmö – dokumentation i samband med schaktningsövervakning i Södergatan, Skomakaregatan, Per Weijersgatan och Baltzarsgatan. RAÄ 20 Malmö stad, Skåne län.

Bilaga 1

Fyndlista

Fyndnr	Material	Sakord	Antal	Vikt (g)	Schakt	Lager	Övrigt
1	Keramik	Skärva	1	10	3	6	Sektion 2
2	Keramik	Skärva	1	11	3	6	Sektion 2
3	Keramik	Skärva	1	9	3	6	Sektion 2
4	Keramik	Skärva	2	8	0	0	Lösfynd, text
5	Keramik	Kakel	1	10	0	0	Lösfynd, text
6	Keramik	Skärva	1	64	3	6	Sektion 2
7	Keramik	Skärva	1	16	3	6	Sektion 2
8	Keramik	Skärva	1	6	3	6	Sektion 2
9	Keramik	Skärva	1	6	3	6	Sektion 2
10	Metall	Spik	1	7	9	9	Sektion 5
11	Metall	Spik	1	82	9	9	Sektion 5, text
12	Övrigt	Kritpipa	1	2	9	9	Sektion 5
13	Ben	Avfall	1	33	0	0	Lösfynd
14	Keramik	Skärva	1	1	9	1	Sektion 5
15	Läder		1	6	3	6	Sektion 2
16	Tegel		1	0	9	9	Sektion 5, text
17	Metall	Slagg	2	873	3	4	Sektion 2
18	Ben	Avfall	1	180	11	0	Lösfynd
19	Ben	Avfall	1	19	11	2	Sektion 12
20	Ben	Avfall	2	452	10	0	Lösfynd
21	Tegel		2	880	11	0	Möjl. lager 2
22	Flinta	Avslagsredskap	1	68	11	1	Sektion 14
23	Övrigt	Kritpipa	1	4	10	0	Lösfynd
24	Keramik	Skärva	1	48	36	11	Sektion 20, text
25	Tegel		1	319	36	2	Sektion 22
26	Ben	Avfall	4	166	36	4	Sektion 23
27	Övrigt	Kritpipa	2	7	11	1	Sektion okänd
28	Ben	Avfall	1	46	36	3	Sektion 20
29	Keramik	Trebensgryta	1	62	36	3	Sektion 20
30	Ben	Avfall	5	220	11	1	Sektion 16
31	Ben	Avfall	40	381	67	1	Sektion 29
32	Metall	Nit	1	25	67	1	Sektion 29
33	Keramik	Skärva	2	6	67	1	Sektion 29
34	Ben	Avfall	5	56	9	2	Sektion 5
35	Tegel		1	67	9	2	Sektion 5
36	Keramik		1	9	9	2	Sektion 5
37	Keramik	Skärva	1	17	0	0	Lösfynd
38	Horn	Avfall	1	41	0	0	Lösfynd
39	Keramik	Skärva	3	118	0	0	Lösfynd, text
40	Metall	Slagg	2	1641	10	0	Lösfynd
41	Ben	Avfall	37	1136	36	4	Sektion 22
42	Metall	Spik	1	5	36	4	Sektion 22
43	Metall	Slagg	1	35	36	4	Sektion 22
44	Ben	Avfall	1	4	36	4	Sektion 23
45	Keramik	Skärva	6	108	36	4	Sektion 23
46	Keramik	Skärva	1	12	36	4	Sektion 23
47	Keramik	Skärva	1	5	36	4	Sektion 23
48	Keramik	Skärva	1	7	36	4	Sektion 23
49	Keramik	Skärva	1	43	36	4	Sektion 23
50	Keramik	Skärva	1	2	36	4	Sektion 23
51	Keramik	Skärva	1	5	36	4	Sektion 23

Fyndnr	Material	Sakord	Antal	Vikt (g)	Schakt	Lager	Övrigt
52	Keramik	Skärva	1	33	36	4	Sektion 23, text
53	Keramik	Kakel	1	17	36	4	Sektion 23
54	Keramik	Kakel	1	151	36	4	Sektion 23
55	Tegel		5	327	36	4	Sektion 23
56	Ben	Avfall	3	476	37	3	Sektion 24
57	Ben	Avfall	1	1	11	13	Sektion 8:3?
58	Ben	Bearbetat	1	1	42	0	Lösfynd text
59	Tegel		1	85	42	0	Lösfynd
60	Ben	Avfall	3	291	42	0	Lösfynd text
61	Ben	Avfall	10	445	36	2	Sektion 23
62	Keramik	Skärva	1	6	36	2	Sektion 23
63	Övrigt		4	124	36	2	Sektion 23, text, murbruk?
64	Ben	Avfall	20	534	36	4	Sektion 22
65	Tegel		2	64	36	4	Sektion 22
66	Keramik	Skärva	5	56	36	4	Sektion 22, text
67	Keramik	Skärva	1	58	36	4	Sektion 22
68	Keramik	Skärva	1	12	3	6	Sektion 2
69	Metall	Slagg	10	0	3	6	Sektion 2
70	Läder		1	21	11	13	Sektion 8:3 osäker
71	Bark		1	10	11	13	Sektion 8:13 osäker
72	Läder		1	20	36	7	Sektion 20
73	Trä		1	6	42	1	Sektion 25 osäker
74	Trä		2	8	36	4	Sektion 23
75	Läder		1	8	11	6	Sektion 12
76	Läder		4	17	36	4	Sektion 23
77	Trä		1	2	0	0	Lösfynd
78	Trä		1	23	11	0	text
79	Textil		1	11	11	20	Sektion 8:1
80	Läder		1	120	36	0	text
81	Läder		1	73	36	6	Sektion 20
82	Läder		5	70	10	6	Sektion 7
83	Läder		1	8	11	0	Lösfynd
84	Övrigt		1	241	4	6	Sektion 3, text
85	Odefinierat		1	440	11	3	Sektion 8:3, text
86	Trä	Bearbetat	1	10	36	0	Lösfynd
87	Keramik	Skärva	3	93	0	0	Lösfynd, text
88	Fossil	Sjöborre	1	52	0	0	Lösfynd
89	Metall	Sax	1	25	36	0	Lösfynd
90	Ben	Avfall	3	537	11	2	Sektion 8:3
91	Ben	Avfall	1	412	36	11	Sektion 20
92	Tegel		1	368	11	0	Lösfynd
93	Keramik	Skärva	1	86	11	0	Lösfynd
94	Ben	Avfall	2	75	11	4	Sektion 8:3
95	Keramik	Skärva	1	7	11	4	Sektion 8:3
96	Tegel		1	306	36	0	
97	Keramik	Skärva	2	132	36	0	Text
98	Keramik	Skärva	2	104	40	0	
99	Ben	Avfall	1	453	36	11	Sektion 21
100	Keramik	Skärva	1	190	36	0	Sektion 21
101	Ben	Avfall	1	33	11	6	Sektion 12
102	Ben	Avfall	1	148	11	10	Sektion 8:3, text
103	Tegel		1	1359	11	0	Lösfynd, text
104	Keramik	Skärva	1	106	11	2	Sektion 12
105	Keramik	Skärva	1	8	11	0	Lösfynd, text
106	Keramik	Kakel	2	47	11	0	Lösfynd
107	Ben	Avfall	7	1056	36	11	Sektion 21
108	Ben	Avfall	3	71	11	2	Sektion 8:3

Fyndnr	Material	Sakord	Antal	Vikt (g)	Schakt	Lager	Övrigt
109	Horn	Avfall	1	110	11	6	Sektion 12
110	Tegel		1	549	11	9	Sektion 8:3
111	Metall	Slagg	10	1269	11	9	Sektion 8:3
112	Keramik	Skärva	3	72	36	4	Sektion 20
113	Ben	Avfall	3	112	1	4	Sektion 1, text
114	Trä		1	11	1	1	Sektion 4, text
115	Ben	Avfall	3	46	37	1	Sektion 24
116	Läder		1	1	36	0	Lösfynd
117	Ben	Avfall	2	29	10	0	
118	Trä	Bearbetat	1	67	10	0	
119	Ben	Avfall	1	35	11	0	Sektion 12
120	Keramik	Skärva	1	10	11	0	Sektion 12
121	Ben	Avfall	122	6058	36	4	Sektion 22, text
122	Metall	Slagg	7	2818	11	2	Sektion 9, text
123	Ben	Avfall	21	708	3	6	Sektion 2
124	Ben	Avfall	18	981	3	6	Sektion 2
125	Metall	Slagg	3	2823	3	6	Sektion 2
126	Tegel		1	120	63	0	Lösfynd
127	Keramik	Skärva	4	201	65	0	Lösfynd, text
128	Glas		1	6	61	2	Sektion 33, text
129	Tegel		1	68	61	13	Sektion 2, text
130	Keramik	Skärva	1	34	65	1	Sektion 33
131	Keramik	Skärva	2	6	65	1	Sektion 35
132	Tegel		1	302	63	0	Lösfynd, text
133	Metall	Spik	1	13	58	3	Sektion 30, text
134	Keramik	Skärva	1	100	58	6	Sektion 30, text
135	Keramik	Skärva	1	17	61	1	Sektion 33
136	Glas		1	14	65	0	Sektion 35, text
137	Keramik	Skärva	1	25	0	0	Lösfynd text
138	Ben		4	1	61	4	Sektion 3, text
139	Tegel		3	297	61	4	Sektion 33, text
140	Keramik	Skärva	2	144	61	4	Sektion 33, text
141	Keramik	Skärva	2	173	63	0	
142	Övrigt	Kritpipa	1	1	58	0	
143	Ben	Avfall	1	403	3	6	Sektion 2
144	Tegel		2	550	3	6	Sektion 2
145	Metall	Slagg	1	0	11	2	Sektion 9
146	Metall	Slagg	1	2376	3	6	Sektion 2
147	Trä	Föremål	1	0	0	0	Lösfynd, text
148	Trä	Föremål	1	1373	0	0	Lösfynd, text
149	Läder		1	14	0	0	Lösfynd

Keramiklista

Fyndnr	Antal	Vikt (g)	Schakt	Godstyp	Kärltyp	Kärldel	Mynningsform
1	1	10	3	BII:4		Mynning	Inåtsvängd
2	1	11	3	BII:4			
3	1	9	3	BII:4		Mynning	
4	2	8	0	BII:4		Buk	
6	1	64	3	BII:4	Trefotsgryta	Fot	
7	1	16	3	BII:4		Mynning	Inåtsvängd
8	1	6	3	BII:4			
9	1	6	3	BII:4			
14	1	1	9	BII:4			
24	1	48	36	BII:4		Mynning	
29	1	62	36	BII:4	Trefotsgryta	Rörskaft	
33	2	6	67	BII:4			
36	1	9	9	BII:4	Fat/skål	Mynning	
37	1	17	0	BII:4	Trefotsgryta	Fot	
45	6	108	36	BII:4	Kruka		
46	1	12	36	BII:4		Hank	
47	1	5	36	BIII		Mynning	
48	1	7	36	BII:4		Mynning	
49	1	43	36	BII:4		Mynning	
50	1	2	36	BII:4			
51	1	5	36	BII:4			
52	1	33	36	BII:4	Fat	Mynning	
62	1	6	36	BII:4			
66	5	56	36	BII:4	Kanna	Mynning	
67	1	58	36	BII:4	Trefotsgryta	Fot	
68	1	12	3	BII:4		Mynning	
87	3	93	0	BII:4		Fot	Utåtsvängd
93	1	86	11	BII:4	Skål	Hank	
95	1	7	11	BII:4		Mynning	
97	2	132	36	BII:4		Mynning	
98	2	104	40	BII:4		Hank	
100	1	190	36	BII:4	Gryta	Rörskaft	
104	1	106	11	BII:4	Trefotsgryta	Ben	
105	1	8	11	BII:4			
112	3	72	36	BII:4		Mynning	
120	1	10	11	BII:4			
127	4	201	65	BII:4			
130	1	34	65	BII:4		Botten	
131	2	6	65	BII:4			
134	1	100	58	BII:4	Gryta	Rörskaft	
135	1	17	61	BII:4		Mynning	Utåtsvängd
137	1	25	0	BII:4			
140	2	144	61				
141	2	173	63	BII:4	Gryta	Rörskaft	